

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Natálie Kurková

**Požadavky na dodržování etických standardů
v kontextu B2B kupní smlouvy**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5. 3. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 157 489 znaků včetně mezer.

Natálie Kurková

V Praze dne 5. 3. 2024

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této diplomové práce doc. JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za jeho cenné rady, připomínky a vstřícný přístup. Velké díky patří také mé rodině a přátelům za podporu během celého mého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	7
1. Etické standardy a vymezení terminologie	9
1.1. Udržitelnost a udržitelný rozvoj	9
1.2. Společenská odpovědnost podniku (CSR)	11
1.2.1. Responsible business conduct & Business and human rights	12
1.3. Environmental, social and governance (ESG)	13
1.4. Udržitelnost, CSR a ESG ve srovnání	14
1.5. Definice etických standardů pro účely diplomové práce	16
2. Požadavky na dodržování etických standardů optikou české právní úpravy	18
2.1. Kupní smlouva jako nástroj prosazení požadavků etických standardů	20
2.1.1. Právní regulace kupní smlouvy	22
2.2. Etické standardy a vstup do smluvního vztahu	23
2.3. Etický standard jako součást jakosti předmětu koupě	24
2.3.1. Odpovědnost za vady a záruka za jakost	25
2.3.2. Etický standard jako vada	26
2.3.2.1. Jakost vhodná pro účel patrný ze smlouvy	27
2.3.2.2. Jakost vhodná pro účel obvyklý	28
2.3.2.3. Vada v dokladech nutných pro užívání věci	30
2.3.3. Práva z vadného plnění	30
2.3.3.1. Odstranění vady	33
2.3.3.2. Přiměřená sleva z kupní ceny	34
2.3.3.3. Odstoupení od smlouvy	35
2.3.4. Náhrada „následné“ škody	36
2.4. Etické doložky nespojené s předmětem smlouvy	37
2.4.1. Podstata	38
2.4.2. Náhrada škody	39
3. Způsoby začlenění etických standardů do smlouvy	41
3.1. Přímá ujednání v textu smlouvy	41
3.1.1. Vzorové etické smluvní doložky	43
3.1.2. Etické doložky a dobrá praxe	44
3.2. Využití existujících iniciativ a nástrojů	46
3.3. Součást obchodních podmínek	48
3.4. Etické standardy začleněné nepřímo	50
4. Posun od dobrovolnosti k závaznosti s ohledem na mezinárodní kontext	52
4.1. Roztříštěnost právní úpravy dodržování etických standardů v rámci EU	52
4.2. Legislativní snahy EU	53
4.2.1. Působnost směrnice	54
4.2.2. Smlouva jako nástroj dle CS3D	55
4.2.1. Sankce	57
Závěr	59
Seznam použitých zdrojů	61
Abstrakt	77
Abstract	78

Seznam použitých zkratek

CISG	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
ČR	Česká republika
CS3D	Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o náležitě péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2019/1937
CSRD	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. 12. 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti
CSR	Společenská odpovědnost podniku, <i>corporate social responsibility</i>
EU	Evropská unie
ESG	Životní prostředí, sociální aspekty a odpovědná správa, <i>enviromental, social and governance</i>
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
RBC	Odpovědné podnikatelské chování, <i>responsible business conduct</i>
Směrnice OECD	Směrnice OECD pro nadnárodní podniky
SEU	Smlouva o Evropské unii
UNGC	United Nations Global Compact
UNGP	Obecné zásady OSN pro byznys a lidská práva
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky

ZÚčt

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

ZŽP

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Úvod

Ve světě obchodu, kde se denně uzavírají tisíce smluv, se etické standardy stávají neodmyslitelnou součástí každodenního diskurzu. Fráze jako „*Udržitelnost je pro nás na prvním místě!*“, „*Férová móda*“, nebo „*Naše výrobky jsou 100% šetrné k přírodě*“, jsou dnes běžně používány podnikateli a tvoří součást jejich marketingové strategie. Velké množství podnikatelů, českých i zahraničních, se již v současnosti hlásí k různorodým etickým standardům, jež zakotvují jak do svých vlastních etických kodexů, tak do kodexů chování pro své dodavatele.¹

Výzkum provedený organizací Frank Bold v roce 2021 nicméně ukázal, že pouze 15 % z 250 zapojených obchodních korporací skutečně popsalo rizika spojená s lidskými právy.² Rozpor mezi proklamovanými hodnotami a praxí vede k jevu zvanému „*greenwashing*“ (česky také označováno jako „*lakování na zeleno*“), kdy podnikatelé pouze povrchně adoptují etické principy pro zlepšení své *image*, aniž by skutečně měnili své obchodní praktiky.³

V oblasti právní úpravy v tomto ohledu již došlo ke změnám, a to hlavně z popudu EU, která již v současné době stanovila povinnosti ohledně tzv. nefinančního reportingu⁴, což je také jedním z odrazových můstků pro téma této diplomové práce. Skutečně efektivním nástrojem může být smlouva. Ta může nabídnout konkrétní mechanismy, jak etické standardy prosazovat a zajišťovat jejich dodržování v praxi. A proto si diplomová práce jako hlavní cíl vytyčuje zkoumat, zda a jakým způsobem mohou být etické standardy efektivně začleněny do kupních smluv, jaké jsou existující požadavky na takové začlenění a jaká doporučení lze v této oblasti nabídnout.

Téma bylo zúženo s ohledem na potřebu podrobné analýzy jednotlivých institutů na B2B⁵ kupní smlouvu, a to z důvodu nespočtu specifik při spotřebitelské koupi. Práce se dále nevěnuje oblasti veřejných zakázek, a to opět z důvodu jejich specifického charakteru, ačkoliv místy na odlišnosti autorka upozorňuje.

Práce je strukturována do čtyř hlavních kapitol, přičemž každá se zaměřuje na jiný aspekt problematiky etických standardů. V první kapitole se práce soustředí na vymezení a definici

¹ Průzkum provedený agenturou Ipsos ukazuje, že se problematikou ESG v současné době zabývá více než 75 % českých obchodních korporací. Srov. NULÍČEK, Michal. *More than 75% of Czech Companies Engage in Non-financial ESG Activities as Part of Their Business, Survey Reveals*, s. 278.

² Srov. *Přístup českých firem k udržitelnosti se mírně zlepšuje, zaostávají ale v reportování klíčových ESG dat*. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/pristup-ceskych-firem-k-udrzitelnosti-se-mirne-zlepsuje-zaostavaji-ale-v-reportovani-klicovych-esg-dat/>.

³ Greenwashing je nejvíce spojován s otázkami životního prostředí, avšak je možné jej spojit i s pilířem ekonomickým a sociálním. Srov. HAMÁČKOVÁ, Magdalena. *Greenwashing jako moderní fenomén*, s. 278.

⁴ Jedná se o popis výkonosti v oblasti sociální, životního prostředí, *corporate governance*, řízení lidských zdrojů apod. Srov. KRASODOMSKA, Joanna, Roger SIMNETT a Donna L. STREET. *Extended external reporting assurance: Current practices and challenges* [online], s. 106.

⁵ *Business to business*, termín pro vztahy obchodního charakteru mezi podnikateli.

klíčových pojmů, které jsou v současné době nejčastěji spojovány s etickými standardy. Tato kapitola klade základy pro porozumění terminologii, jež je nezbytná pro další diskuzi a analýzu, i proto je jedním z jejích hlavních bodů vymezení podstatného pojmu „*etický standard*“.

Druhá kapitola přechází k analýze české právní úpravy v kontextu etických standardů. Zkoumá, zda existují specifické požadavky na zohlednění etických standardů ve smlouvách a zároveň identifikuje případné překážky pro jejich včleňování. Dále se věnuje možným způsobům zakotvení etických standardů ve smlouvách, ať už jako součásti vlastností předmětu koupě, nebo jako ujednání nezávislých na předmětu smlouvy, včetně jejich případných specifik.

Třetí kapitola zkoumá praktické aspekty začlenění etických standardů do smluvních ujednání. Nabízí přehled, jak etické standardy efektivně včlenit do smluv, upozorňuje na potenciální úskalí a přináší konkrétní příklady a doporučení pro sepisování smluvních ujednání, která etické standardy reflektují.

Závěrečná čtvrtá kapitola reflektuje mezinárodní kontext a sleduje trend posunu od dobrovolnosti k závaznosti zakotvování etických standardů, čímž je podtrhnut stále rostoucí význam a relevance tématu pro současnou i budoucí obchodní praxi. Pozornost je věnována posunům v EU a v některých členských státech.

V rámci svého výzkumu autorka využívá metody deskriptivní, analytické a analogické. Při interpretaci zákonných ustanovení se opírá převážně o jazykový, logický a teleologický výklad, současně užívá komparativní přístup k interpretaci. Hlavními zdroji pro diplomovou práci jsou tuzemská literatura a judikatura. Nicméně vzhledem k tomu, že právní úprava kupní smlouvy v OZ, je výrazně ovlivněna CISG, slouží rovněž jako klíčové zdroje komentáře k CISG, odborné články a zahraniční judikatura. Vzhledem k tomu, že debata o etických standardech ve smlouvách je v českém právním prostředí stále v počátečních fázích, má mezinárodněprávní perspektiva nemalý význam pro zkoumání této problematiky.

Tato diplomová práce vychází z předpisů, jež jsou platné a účinné ke dni 5. 3. 2024.

1. Etické standardy a vymezení terminologie

Autorka se rozhodla zavést termín „*etický standard*“ jako klíčový koncept, který bude průvodním pojmem pro celý text diplomové práce. Tento termín bude sloužit jako rámec pro zkoumání etických standardů v kontextu podnikání ze dvou hlavních důvodů. Jelikož se práce zaměřuje na problematiku smluv, prvním důvodem je reflektování smluvní volnosti, na jejímž základě si smluvní strany sjednávají jim konkrétně vyhovující etické standardy. Etický standard, který si sjedná společnost A se společností B při nákupu spalovacích motorů pro průmyslovou výrobu, se pravděpodobně bude výrazně lišit od etického standardu, který mezi sebou budou uplatňovat společnost C a společnost D při nákupu bio certifikovaných kávových zrn pro výrobu kávových produktů. Každá transakce bude vyžadovat své specifické etické standardy odpovídající charakteru prodáváných výrobků.

Dalším důvodem pro zavedení termínu etický standard je překlenutí terminologického rozkolu. V tomto rozvíjejícím se odvětví se dá narazit na terminologii, která je v souvislosti s etickými principy a podnikáním značně bohatá a zahrnuje celou řadu pojmů, jež se v některých ohledech odlišují a v jiných překrývají. Těmi stěžejními jsou udržitelnost a udržitelný rozvoj, společenská odpovědnost podniku (anglicky *corporate social responsibility* neboli CSR) a také čím dál tím více užívaný pojem známý pod zkratkou ESG (*environmental, social and governance*; životní prostředí, sociální aspekty a odpovědná správa).

Pro účely diplomové práce je vhodné si tyto často užívané pojmy představit. Cílem následujících kapitol není poskytnutí jejich vyčerpávajícího popisu, nýbrž přiblížení klíčových idejí pro lepší porozumění základů, na nichž diskuse o požadavcích na dodržování etických standardů staví.

1.1. Udržitelnost a udržitelný rozvoj

Ačkoliv je koncept udržitelnosti přítomen jak ve veřejném, tak odborném právním diskurzu, nemá celosvětově přijímanou definici. Krechovská a Procházková vymezují udržitelnost jako strategii procesu udržitelného rozvoje.⁶ Tedy staví na předpokladu, že pro dosažení dlouhodobé udržitelnosti korporace je podmínkou integrace všech stěžejních rozměrů udržitelného rozvoje. Definic udržitelného rozvoje nalezneme nepřehledné množství. Tou nejčastěji využívanou je definice vypracovaná OSN ve zprávě nazvané „*Our Common Future*“⁷, která rozumí pod tímto pojmem takový rozvoj, „*ktejř zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění*

⁶ KRECHOVSKÁ, Michaela a Petra Taušl PROCHÁZKOVÁ. *Sustainability and its Integration into Corporate Governance Focusing on Corporate Performance Management and Reporting*, s. 1145.

⁷ Známé také pod názvem „*The Brundtland Report*“ dle tehdejší předsdkyně Světové Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj Gro Harlem Brundtlandové.

potřeb generací příštích“⁸. Klíčové dokumenty v oblasti udržitelného rozvoje zahrnují Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu z roku 1992⁹, jež poskytla základní rámec pro snižování emisí skleníkových plynů. Navazující Pařížskou dohodu z roku 2015¹⁰, která nahradila Kjótský protokol z roku 1997¹¹, a stanovila cíl omezit globální oteplování na 1,5°C stejně jako snížit emise skleníkových plynů, což důraz na udržitelný rozvoj významně posílilo. Dále tzv. Klimatický pakt z Glasgow, přijatý v roce 2021¹², jež rozšířil a aktualizoval závazky Pařížské dohody a zdůraznil snahu zapojit soukromý sektor do řešení změny klimatu prostřednictvím regulace jeho investiční strategie.¹³

V prostředí ČR byl definován pojem trvale udržitelný rozvoj prostřednictvím § 6 ZŽP. Tato definice stanovuje, že se jedná o takový rozvoj, „*kteřý současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

Ačkoliv celý koncept vzniknul pod hlavičkou environmentalistů a ekonomů, kteří zkoumali otázky životního prostředí, v současné době již přesahuje prostou ekologickou udržitelnost a zahrnuje jak udržitelnost ekonomickou tak i sociální.¹⁴ K tomuto přístupu se přiklání také např. čl. 3 odst. 3 SEU, když zakotvuje následující znění: „[Unie] *usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí.*“

Navzdory tomu se nicméně jeví, že v souvislosti s udržitelností i v současné době zůstává v popředí zájmů její environmentální pilíř¹⁵, o čemž svědčí intenzita, s jakou jsou jednotlivé pilíře zmiňovány v přijímaných dokumentech.¹⁶

⁸ Report: *Our Common Future: Příloha k dokumentu A/42/427 - Development and International Cooperation: Environment* [online]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>, odst. 27.

⁹ Publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 80/2005 Sb. m. s., o sjednání Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu.

¹⁰ Publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2017 Sb. m. s., o sjednání Pařížské dohody, přijaté v Paříži dne 12. prosince 2015.

¹¹ Publikovaný jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 81/2005 Sb. m. s., o sjednání Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě Organizace spojených národů o změně klimatu.

¹² Přijat na 26. zasedání smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (COP26), které proběhlo v listopadu 2021 v Glasgow.

¹³ Viz čl. III odst. 14 Klimatického paktu z Glasgow [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/glasgowsky_klimaticky_pakt.

¹⁴ LOUDA, Jiří. Udržitelný rozvoj a jeho aplikace v podmínkách ČR, s. 81.

¹⁵ JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG), s. 238.

¹⁶ Srov. přehled 17 cílů v usnesení Valného shromáždění OSN ze dne 25. 9. 2015 „*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*“. A/RES/70/1, s. 14. *Zpráva Světového ekonomického fóra o globálních rizicích 2023: INSIGHT REPORT* [online]. Dostupné z: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf.

Českou odpovědí na přijetí globální agendy udržitelného rozvoje je Strategický rámec ČR 2030¹⁷, který implementuje cíle udržitelného rozvoje (tzv. SDGs) zformulovaných OSN¹⁸. Orgánem, který udržitelný rozvoj v ČR zaštituje je Rada vlády pro udržitelný rozvoj a její činnost zajišťuje oddělení udržitelného rozvoje při Ministerstvu životního prostředí.

1.2. Společenská odpovědnost podniku (CSR)

Počátky CSR jsou spjaty s dobročinnými aktivitami podnikatelů a dle některých autorů sahají až do 19. století.¹⁹ Pojem nabývá většího významu od 50. let 20. století.²⁰ Středobodem tohoto konceptu byla právě filantropie, ale v průběhu času se objevily nové (již zmíněné) aspekty, ekonomické a environmentální. Seknička vymezuje společenskou odpovědnost podniku jako zastřešující pojem, který nemá jednotnou definici a zahrnuje právě např. také koncept „*trvale udržitelného rozvoje*“ či pojetí „*dobrého občanství*“.²¹

Hlavním principem CSR je tak zaměření nikoli na dosažení okamžitého zisku, nýbrž zisku optimálního při respektování zásad udržitelného rozvoje, transparentnosti ve všech rozhodnutích, personální politice, pevného postoje k dodržování lidských a občanských práv a aktivní začlenění etických norem chování do firemní kultury, které přesahuje rámec zákonem stanovených norem.²²

Prominentním českým příkladem pro zapojení společenské odpovědnosti do praxe je podnikání Tomáše Bati, a později jeho bratra Jana. Tito podnikatelé si uvědomili, že je prospěšné věnovat zvýšenou pozornost potřebám a očekáváním zákazníků (kvalita produktů, cenová politika), zaměstnanců (systém hodnocení, možnosti vzdělávání, pracovní podmínky) i dodavatelů (definování jasných požadavků, včasné platby). Dále se ukázalo, že aktivní přispívání k rozvoji komunity (podpora vzdělávacích iniciativ, zdravotní péče, kulturních aktivit) vede nejen ke zlepšování vnímání společnosti veřejností, ale také přispívá k jejímu dlouhodobému úspěchu.²³

¹⁷ Schválen usnesením vlády České republiky č. 292 ze dne 19. dubna 2017, Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>.

¹⁸ Za jejich dodržování a implementaci do praxe uděluje v ČR Asociace společenské odpovědnosti ceny, jenž slouží mj. jako motivační nástroj pro začleňování závazků do svého podnikání. Viz *Ceny SDGs* [online]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/ceny-sdgs/>.

¹⁹ Např. Seknička jako příklad uvádí stavbu ubytoven pro zaměstnance, kdy tím podnikatelé dávali najevo víru, že posilují vztahy mezi dělníky a vedením. Srov. SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*, s. 631.

²⁰ CAMILLERI, Mark Anthony. *Corporate sustainability, social responsibility and environmental management: an introduction to theory and practice with case studies* [online], s. 4.

²¹ Společenská odpovědnost podniku srov. SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*, s. 627.

²² JIROUSEK, Filip. Společenská odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu, s. 22.

²³ BRIŠ, Petr, Jiří SVOBODA a Hana BRIŠOVÁ. *The Growing Importance of the Practical Application of Corporate Social Responsibility in the Management of Companies in the Czech Republic*, s. 125.

Evropská komise v roce 2011 redefinovala CSR na „*odpovědnost podniků za dopad jejich činnosti na společnost*“²⁴, a to z původní definice z roku 2001 spočívající v chápání konceptu jako „*dobrovolného začleňování sociálních záležitostí a otázek životního prostředí do své podnikatelské činnosti a vzájemných vztahů se zúčastněnými stranami*“²⁵. Jedním z důvodů přijetí nové definice byla snaha Evropské komise o rozšíření dopadu politiky v této oblasti a reflektování předpokladu, že pro naplnění společenské odpovědnosti je stěžejní dodržování platných právních předpisů a kolektivních dohod sociálních partnerů.²⁶ Pro naplnění své sociální odpovědnosti by měly podniky „*mít začleněn proces integrování sociálních, environmentálních, etických, lidských práv a zájmů spotřebitelů do svých obchodních operací a své hlavní strategie, a to v úzké spolupráci se zainteresovanými stranami, s cílem maximalizovat vytváření sdílených hodnot pro své společníky a společnost jako celek a identifikovat, předcházet a minimalizovat možné nepříznivé dopady.*“²⁷

Stěžejním poradním orgánem vlády v oblasti CSR je Rada kvality ČR a její činnost zaštituje Ministerstvo průmyslu a obchodu, jehož úkolem je mj. vypracovávat strategický dokument Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v ČR²⁸.

1.2.1. Responsible business conduct & Business and human rights

Responsible business conduct či RBC (česky označováno jako odpovědné podnikatelské chování²⁹) je alternativní pojem k CSR, jež zavedla OECD v úzké spolupráci s podniky, odbory a nevládními organizacemi. Definice RBC je vymezena jako „*poskytování pozitivního přínosu k ekonomickému, environmentálnímu a sociálnímu pokroku s cílem dosáhnout udržitelného*

²⁴ Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a Sociálnímu Výboru a Výboru Regionů *Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011-2014: KOM/2011/0681 v konečném znění.* [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0681>.

²⁵ *Green Paper Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility: COM(2001) 366 final* [online]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf), s. 0.

²⁶ Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a Sociálnímu Výboru a Výboru Regionů *Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011-2014: KOM/2011/0681 v konečném znění.* [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0681>.

²⁷ *Commission Staff Working Document, Corporate Social Responsibility, Responsible Business Conduct, and Business & Human Rights: Overview of Progress: SWD(2019) 143 final.* [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34482>, s. 3.

²⁸ Schválen usnesením vlády České republiky č. 49 ze dne 25. ledna 2016. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54688/62494/648340/priloha002.pdf>

²⁹ Překlad užívaný Národním kontaktním místem pro směrnici OECD, jež bylo zřízeno usnesením vlády ČR č. 779 ze dne 16. října 2013 jako stálá pracovní skupina při Ministerstvu průmyslu a obchodu.

rozvoje, a zároveň vyhýbání a zabývání se nepříznivými dopady spojenými s přímými i nepřímými činnostmi, výrobky nebo službami podniku.“³⁰ EU používá pojem RBC a CSR zaměnitelně.³¹

Koncept, který byl vyvinut na půdě OSN je označován jako *Business and Human rights* (česky Byznys/Podnik a lidská práva)³². Klíčovým referenčním dokumentem v oblasti Byznysu a lidských práv jsou UNGP, jež byly jednomyslně schváleny Radou OSN pro lidská práva v červnu roku 2011, a stanovují, že „(a) Státy mají existující závazky respektovat, chránit a naplňovat lidská práva a základní svobody; (b) úlohu podniků jako specializovaných orgánů společnosti provádějících specializované funkce, které musí jednat v souladu se všemi platnými zákony a respektovat lidská práva; (c) potřebu existence vhodných a účinných prostředků nápravy v případě porušení práv a závazků.“ UNGP považují prevenci a nápravu zneužívání nebo tolerování zneužívání ze strany podniků za společnou odpovědnost soukromého sektoru a veřejných orgánů.³³

1.3. Environmental, social and governance (ESG)

Koncept ESG dosud není jednotný a jasně definovaný.³⁴ Počátky jeho moderního používání se dají vysledovat do roku 2004, kdy byl poprvé zmíněn ve zprávě OSN nazvané „*Who Cares Wins*“, jež vznikla ve spolupráci s několika finančními institucemi. Jejím účelem bylo poskytnout doporučení pro zlepšení integrace environmentálních, sociálních a jiných aspektů v oblasti správy aktiv, služeb spojených s cennými papíry apod.³⁵ Pojem ESG jako takový byl použit v roce 2006 ve zprávě OSN na téma „*Principy udržitelného investování*“.³⁶

Vedle aspektů skrývajících se pod písmeny E (ekologický) a S (sociální) se objevuje nástroj G (správa), který se dá vymezit jako zdokonalení postupů správy a řízení společností za

³⁰ Srov. *OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct* [online]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/81f92357-en..>

³¹ *Commission Staff Working Document, Corporate Social Responsibility, Responsible Business Conduct, and Business & Human Rights: Overview of Progress: SWD(2019) 143 final.* [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34482>, s. 2.

³² Překlady používané v souvislosti s vydávanými materiály v českém jazyce. Srov. *Výkladové příručky a další materiály* [online]. Dostupné z: <https://www.narodniportal.cz/vykladove-prirucky-a-dalsi-materialy/>.

³³ *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations “Protect, Respect and Remedy” Framework* [online]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf.

³⁴ LI, Ting-Ting, Kai WANG, Toshiyuki SUEYOSHI a Derek D. WANG. ESG: Research Progress and Future Prospects, část 3.2.

³⁵ *Who Cares Wins: Connecting Financial Markets to a Changing World: Recommendations by the financial industry to better integrate environmental, social and governance issues in analysis, asset management and securities brokerage* [online]. Dostupné z: https://www.unepfi.org/fileadmin/events/2004/stocks/who_cares_wins_global_compact_2004.pdf, s. i.

³⁶ *Integrate the Principles for Responsible Investment* [online]. Dostupné z: <https://unglobalcompact.org/take-action/action/responsible-investment>.

účelem dosažení udržitelnosti ve dvou ostatních aspektech. Dle Joskové je tak proto třeba aspekty zahrnuté pod označení písmena G chápat spíše jako nástroj než další cíl.^{37, 38}

Mezi důležité znaky ESG patří, že se – na rozdíl od CSR – jedná o měřitelná kritéria, která by měla jít objektivně posoudit. Bejček ESG vymezuje jako „soubor standardů pro chování společností, které používají sociálně uvědomělí investoři k prověřování potenciálních investic“.³⁹ Dle zprávy zveřejněné Mezinárodní federací účetních mají měřítka ESG obecně za cíl popsat otázky týkající se životního prostředí, sociálních aspektů a odpovědné správy, které investoři zvažují v kontextu firemního chování a výkonnosti a které mohou zohledňovat při svých investičních rozhodnutích.⁴⁰ Nástrojem sloužícím k vyhodnocování se stalo tzv. ESG skóre. Vypovídací hodnota ESG skóre je však snížena tím, že jej v současnosti udělují různé entity, které používají rozdílné metodiky a ukazatele. To může vést k tomu, že si podnikatelé vyberou entitu, která jim poskytne příznivější hodnocení na základě zvolených kritérií.^{41, 42}

1.4. Udržitelnost, CSR a ESG ve srovnání

Sdílenou charakteristikou všech konceptů jsou nejednotné definice, které mimo jiné zapříčiňují užívání těchto pojmů jako synonym a zároveň staví překážky s ohledem na jejich empirické zkoumání.⁴³ Užívání a zaměňování těchto pojmů v odborných textech je problematické, protože pojmy mohou mít odlišné významy v různých kontextech. Pokud tedy autor textu neposkytne jasné vymezení těchto pojmů, může to čtenáři ztížit porozumění textu.

Ebnerová a Baumgartner publikovali studii, jež analyzovala odborné texty s cílem definovat vztah mezi udržitelností a CSR, jež panuje v odborném diskurzu. V rámci výzkumu byly na základě zkoumané literatury identifikovány a rozděleny možné vztahy do čtyř skupin: 1. CSR koreluje pouze se sociální sférou udržitelného rozvoje, 2. CSR je vyvíjeno a integrováno

³⁷ JOSKOVÁ, Lucie. *Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG)*, s. 240.

³⁸ O tomto přístupu vypovídá i návrh směrnice CS3D, který se aspekty spadajícími pod písmeno G zabývá pouze okrajově. Srov. HURYCHOVÁ, Klára. *Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů*, s. 259.

³⁹ BEJČEK, Josef. Požehnání a hrozby „adhocismu“ v obchodněprávní legislativě, s. 59.

⁴⁰ *Investor Demand for Environmental, Social, and Governance Disclosures* [online]. Dostupné z: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/publications/investor-demand-environmental-social-and-governance-disclosures>, s. 8.

⁴¹ NĚMCOVÁ, Veronika. *Zmatky kolem ESG ratingu. Proč ho může mít „špinavá“ firma lepší než ta ekologičtější?*

⁴² EU v současnosti usiluje o zavedení pravidel transparentnosti a integrity, která mají za cíl sjednotit postupy hodnocení a zvýšit věrohodnost ESG skóre. Srov. *Environmental, Social and Governance (ESG) rating activities: Commission proposal for a Regulation on their transparency and integrity: An Economy that Works for People* [online]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-esg-rating>.

⁴³ LI, Ting-Ting, Kai WANG, Toshiyuki SUEYOSHI a Derek D. WANG. *ESG: Research Progress and Future Prospects*, část 2. Srov. GARCIA, Alexandre Sanches, Wesley MENDES-DA-SILVA a Renato J. ORSATO. *Sensitive industries produce better ESG performance: Evidence from emerging markets*, s. 136. Pro vztah CSR a udržitelnosti srov. EBNER, Daniela a Dr. Rupert J. BAUMGARTNER. *The relationship between Sustainable Development and Corporate Social Responsibility*.

na základě modelů udržitelného rozvoje, 3. CSR je pojem používaný synonymně s udržitelným rozvojem, 4. užívaným pojmem je pouze udržitelný rozvoj. Výsledky analýzy však nepřinesly jednoznačnou odpověď na otázku dominantně přijímaného vymezení vztahu mezi udržitelností a CSR.⁴⁴ Lze tak shrnout, že odborná praxe zůstává v tomto ohledu roztržštěná. Hranice mezi jednotlivými koncepty tudíž není jednoznačná a zůstává v aréně akademických diskusí, přesto koncepty spojuje charakteristika založená na 3 základních sférách⁴⁵, a to na ekonomické, sociální a enviromentální.⁴⁶

V soukromé sféře je častěji skloňovaným pojmem CSR, zatímco pojem udržitelného rozvoje se zdá být charakterističtější pro veřejné subjekty. Zároveň i ona výše zmíněná trojí dimenze musí být chápána ze dvou úhlů pohledů. CSR přistupuje k problematice z mikroekonomické perspektivy, a na druhou stranu udržitelnost přijímá makroekonomický pohled.⁴⁷ Zároveň, jak již bylo nastíněno výše, udržitelnost se zdá být nejen s ohledem na historické konotace úžeji spojená s enviromentálním pilířem, zatímco CSR spíše s pilířem sociálním.

Co se týče ESG, tento koncept se vyskytuje nejčastěji v souvislosti s CSR. Někteří autoři docházejí k závěru, že koncept CSR je v současnosti překryt konceptem ESG,⁴⁸ a představuje tedy určitý další (měřitelný) krok ve vývoji. CSR lze považovat za kvalitativní stránku, zatímco ESG je kvantitativní stránkou udržitelnosti.⁴⁹ Díky CSR si stanovíme, jak bychom se měli chovat a prostřednictvím ESG to změříme. Společnosti jsou tedy čím dál tím více vyzývány, aby poskytly měřítko ESG a konkrétní cíle, namísto slovního opisování svého výkonu.⁵⁰ Josková dále upozorňuje na to, že společně s ESG opouštíme dobrovolný tradiční charakter přisuzovaný CSR, když se v případě ESG počítá s obligatorním zapojením podnikatelů.⁵¹

⁴⁴ EBNER, Daniela a Dr. Rupert J. BAUMGARTNER. *The relationship between Sustainable Development and Corporate Social Responsibility* [online].

⁴⁵ Anglicky označováno jako tzv. *triple bottom line*.

⁴⁶ Společenská odpovědnost podniku srov. SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*, s. 627.

⁴⁷ ANDRECKA, Marta a Kateřina PETERKOVÁ MITKIDIS. *Sustainability requirements in EU public and private procurement – a right or an obligation?*, s. 62.

⁴⁸ JOSKOVÁ, Lucie. *Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG)*, s. 240.

⁴⁹ *A Comprehensive Guide to ESG: Definition and Relevance* [online]. Dostupné z: <https://kaizen.com/insights/esg-definition-relevance/>.

⁵⁰ CINI, Andrea Cincinnati a Chiara RICCI. *CSR as a Driver where ESG Performance will Ultimately Matter*, s. 71.

⁵¹ JOSKOVÁ, Lucie. *Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG)*, s. 240.

1.5. Definice etických standardů pro účely diplomové práce

Nekonzistentní a nejasná terminologie v této oblasti představuje značnou výzvu pro akademický výzkum, podnikovou praxi i politické rozhodování⁵². Podle autorky lehkovážné zaměňování pojmů vede ke znehodnocení přínosnosti a významu materiálů a dokumentů věnovaných jednotlivým pojmům. Každý z těchto konceptů představuje zvláštní rozpracovanou oblast s vlastními dokumenty a systémovými přístupy, jejichž hodnota a užitečnost se ztrácí v nepřesném přístupu k terminologii. Aby bylo možné správně aplikovat příslušné principy a zásady v praxi a politikách, ukazuje to na potřebu jasnějšího vymezení a rozlišování. Terminologický rozkol může vést k nedorozuměním, chybným interpretacím a obecné nejistotě ohledně toho, co přesně etické standardy obnášejí, což komplikuje efektivní komunikaci mezi různými zainteresovanými subjekty. V důsledku toho mohou být snahy o implementaci eticky odpovědných praktik oslabeny nejednotou v pochopení a aplikaci těchto principů. Přesné a jasné definování pojmů je proto nezbytné pro vytvoření společného jazyka, který zprostředkuje krok k umožnění jednotného pochopení a interpretaci. Jasná definice je pak naprosto stěžejní pro formulaci objektivních kritérií pro hodnocení a srovnávání výsledků.

Pro účely diplomové práce zahrnuje autorka pod pojem etických standardů vše, co se skrývá pod jednotlivými zmíněnými pilíři: environmentálním, sociálním a ekonomickým.

Environmentální pilíř se primárně soustředí na ochranu přírodního prostředí a zajištění zachování zdrojů pro budoucí generace. To zahrnuje snahy o minimalizaci negativního dopadu na ekosystémy, ochranu přírodních zdrojů a snižování emisí skleníkových plynů. V praxi to může znamenat implementaci strategií pro odpadové hospodářství, ochranu biodiverzity či podporu obnovitelných zdrojů energie.

Sociální pilíř zdůrazňuje význam spravedlnosti, rovnosti a lidských práv. Zahrnuje mj. spravedlivé pracovní podmínky, bezpečnost a zdraví na pracovišti a dobročinnost. Důraz je kladen na to, aby podnikatelé působili jako odpovědní členové společnosti, kteří přispívají k pozitivnímu sociálnímu rozvoji.

Ekonomický pilíř se soustředí na podporu ekonomické stability a udržitelného růstu, který přináší prospěch široké škále zainteresovaných stran⁵³. Zahrnuje vypracovávání etických kodexů,

⁵² K nejednoznačnému rozlišování dochází i na úrovni EU, kde se projevuje v zaměňování pojmů RBC a CSR, jak již bylo zmíněno, a dále např. u směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami (přezdívaná jako „CSR-směrnice“) srov. *Sociální odpovědnost podniků v EU* [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/corporate-social-responsibility-in-the-eu.html>. či u pozdější směrnice CSRD, která se *de facto* zaměřuje na reporting a hodnocení ESG kritérií, byť je užíváno pojmu udržitelnosti.

⁵³ Z anglického výrazu *stakeholders*, jež bývá do češtiny také překládán jako zájmové skupiny.

přijetí principů řízení a správy obchodních korporací (*corporate governance*) či protikorupční politiku.⁵⁴ Přičemž klíčové je nalézt rovnováhu mezi ekonomickým růstem a ochranou sociálních a environmentálních hodnot.

V kontextu této diplomové práce jsou etické standardy definovány jako soubor pravidel a principů chování, které spadají do tří základních pilířů: environmentálního, sociálního a ekonomického. Obsahují nejen libovolné etické zásady, které mohou být předmětem smluvních ujednání, ale i pravidla již zakotvená v právních předpisech.

Smluvní strany mohou do smluv zahrnout ujednání, která se věnují dodržování etických standardů, jež si samy stanoví, včetně požadavků na předkládání důkazů o dodržování již existujících zákonů. To může zahrnovat – ale není omezeno na – reporty o environmentálním dopadu, potvrzení o dodržování pracovněprávních standardů, nebo dokumenty prokazující odpovědné investování. Autorka poznamenává, že cílem takových ujednání je nejenom zabezpečit dodržování zákonů a etických zásad, ale také posílit transparentnost a důvěru mezi smluvními stranami.

⁵⁴ SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*, s. 645-647.

2. Požadavky na dodržování etických standardů optikou české právní úpravy

Jednou ze stěžejních otázek je povaha regulace etických standardů. Co se týče soukromoprávní úpravy existuje v současnosti stále tendence považovat dodržování etických standardů za dobrovolné, upravené převážně instituty soft law⁵⁵ či tzv. metaregulace^{56,57}. To umocňuje fakt, že nejen v ČR, ale také v zahraničí se stále hovoří v kontextu etických standardů v podnikatelském prostředí nejčastěji o CSR, jehož charakter, jak již bylo zmíněno, je tradičně považován za dobrovolný. To je vyzdvihováno také např. Národním akčním plánem společenské odpovědnosti organizací v ČR na léta 2019 – 2023.⁵⁸ Chápání konceptu CSR na bázi dobrovolnosti je stále častěji zpochybňováno a kritizováno jako nepřesné a dokonce zavádějící. Jako jeden z argumentů bývá uváděna skutečnost, že podnikatelé do svých interních předpisů či smluv zahrnují ujednání, jež jsou již řešeny a vynucovány stávajícími právními předpisy.⁵⁹

Někteří autoři tento terminologický rozkol překonávají s využitím pojmu ESG, kdy právě tento pojem spojují s vynutitelností, čímž se pokoušejí etické standardy posunout mimo rámec, který je tradičně vnímán jako mimo dosah závazné právní regulace. Dle autorky se tak v této oblasti dá vyzorovat posun od čistě dobrovolných iniciativ k systému, v němž se stírá hranice mezi „tvrdým“ a „měkkým“ právem, a kde se očekává, že podnikatelé nejenže budou dodržovat zavedený právní rámec, ale také půjdou nad rámec základních požadavků a budou proaktivně přispívat k naplňování všech pilířů, na kterých etické standardy stojí.

Řada etických standardů je regulována prostřednictvím zřetelných příkazů a zákazů dopadajících do podnikatelské sféry, a to např. v souvislosti s nucenou či dětskou prací, korupcí či ochranou životního prostředí. Z velké množiny možných etických standardů tak můžeme vydělit ty, u nichž zákon již v současné době dodržování předpokládá, či nedodržování určitým způsobem sankcionuje bez zřetele na smluvní kontraktaci. V členských státech EU bylo zjištěno, že 35 % požadavků spadajících do CSR politik, které podnikatelé pravidelně zakotvují, je již upraveno nějakým právním nástrojem.⁶⁰ V kontextu ČR upozorňuje Briš, Svoboda a Brišová např. na LZPS,

⁵⁵ Pokyny chování, které samy o sobě nejsou závazné, ale jsou více než pouhými prohlášeními o politických aspiracích (zapadají do právně-politického limba mezi těmito dvěma stavy). Soft law se odlišuje od *hard law*, tj. právních závazků, které se nacházejí buď ve smlouvách, nebo v právu, a které jsou samy o sobě závazné. Srov. LAW, Jonathan a Elizabeth A. MARTIN. *A Dictionary of Law* [online].

⁵⁶ Metaregulace je chápána jako právní úprava, která má za cíl podpořit seberegulaci společností. Řadit by se tam mohly různé motivační nástroje.

⁵⁷ ANDRECKA, Marta a Kateřina PETERKOVÁ MITKIDIS. *Sustainability requirements in EU public and private procurement – a right or an obligation?*, s. 58.

⁵⁸ Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v ČR na léta 2019 – 2023, s. 2. „CSR má dobrovolný charakter a zahrnuje ty činnosti, které organizace realizuje nad rámec plnění právních povinností...“

⁵⁹ Srov. MCBARNET, Doreen. *Corporate Social Responsibility Beyond Law, Through Law, for Law*, s. 6163.; WARD, Halina. *Legal Issues in Corporate Citizenship*, s. 35.

⁶⁰ STEURER, Reinhard, Andre MARTINUZZI a Sharon MARGULA. *Public Policies on CSR in Europe: Themes, Instruments, and Regional Differences*, s. 213.

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce či zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.⁶¹ Dalšími příklady, jež zakotvují přímá pravidla jsou např. zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, či zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), nebo zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Druhou velkou množinu budou tvořit etické standardy k jejichž dodržování přistupují podnikatelé dobrovolně – samoregulací či díky nástrojům motivačním. Mezi ty můžou patřit různé formy pobídek k podpoře podnikatelů ve volbě etického chování. Příkladem mohou být daňové předpisy, které nabídnou zvýhodnění nebo úlevy pro osoby, jež aktivně přispívají k naplňování veřejného zájmu, například prostřednictvím investic do ekologických technologií nebo podpory sociálních projektů.⁶²

Samoregulace spočívá ve stanovení interních pravidel a standardů, které často přesahují legislativní požadavky. Jedním z aspektů seberegulace může být možnost začlenění etických principů přímo do zakladatelského jednání obchodní korporace, čímž se etické standardy stanou nedílnou součástí jejího účelu a mise. Důležitou formu seberegulace představují kodexy chování a CSR politiky, čerpající z mezinárodních i národních standardů (blíže viz kapitola 3.2), které mohou specifikovat očekávané etické postupy, a tím poskytnout jasný rámec pro rozhodování a operace. Nedostatek vnějšího dohledu a ověřování však může vyvolat otázky týkající se důvěryhodnosti a efektivity přijatých opatření, s čímž souvisí také již zmíněný fenomén greenwashingu.

Jak upozorňuje Josková, právní úprava je v tomto ohledu roztržštěná a je třeba ji hledat na různých místech,⁶³ což přispívá k nepřehlednosti této problematiky. Nicméně velké množství zakotvovaných pravidel je pak internalizováno⁶⁴ soukromou sférou a v důsledku toho se praktiky jako je využívání dětské práce jednoznačně vymykají tomu, co by mohlo být považované za tzv. dobrou praxi.

⁶¹ BRIŠ, Petr, Jiří SVOBODA a Hana BRIŠOVÁ. *The Growing Importance of the Practical Application of Corporate Social Responsibility in the Management of Companies in the Czech Republic*, s. 132.

⁶² Srov. Ustanovení § 20 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, které od základu daně umožňuje odečíst hodnotu bezúplatného plnění poskytnutého na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní apod.

⁶³ JOSKOVÁ, Lucie. *Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG)*, s. 240.

⁶⁴ Motivačním mechanismem, jež přispívá k docílení tzv. „přijetí pravidel za své“, je zavádění informační povinnosti o naplňování cílů, což má podnikatele přimět k tomu, aby se pod tlakem veřejného mínění pokusil popisované cíle naplnit. Srov. Ibid. MAON, François, Adam LINDGREEN a Valérie SWAEN. *Organizational Stages and Cultural Phases: A Critical Review and a Consolidative Model of Corporate Social Responsibility Development*.

2.1. Kupní smlouva jako nástroj prosazení požadavků etických standardů

V současné české právní úpravě není stanoven požadavek, aby podnikatelé při uzavírání smluv zahrnovali klauzule týkající se etických standardů⁶⁵. Jejich případné zakotvení je tak ponecháno na autonomii vůle a smluvní svobodě jednotlivých stran. Avšak ve vztahu k zadávání veřejných zakázek je již nyní stanoven právní rámec, který vyžaduje, aby zadavatelé při svých nákupních rozhodnutích zohledňovaly principy udržitelnosti.⁶⁶ S ohledem na budoucí vývoj se očekává klíčový obrat ovlivněný EU, neboť návrh CS3D směrnice zavádí povinnost implementace etických standardů do smluv (blíže viz kapitola 4).

Existuje řada soft law institutů a jiných doporučení, které podnikatele k praxi zavádění smluvních ujednání výrazně motivují. Dochází tak k vytváření určitého očekávání, že podnikatelé budou problematiku etických standardů ve svých obchodních aktivitách a smluvních vztazích proaktivně zohledňovat.⁶⁷ Tyto iniciativy tedy, i přesto že nemusí přikazovat začlenění etických klauzulí do smluv přímo, *de facto* spoléhají na ochotu podnikatelů etické principy do své podnikové kultury a také praxe implementovat. Příkladem jsou Pokyny pro vykazování nefinančních informací zveřejněné Evropskou komisí, které vnímají smlouvy s dodavateli jako důležitý nástroj pro prosazování principů náležité péče v oblasti lidských práv.⁶⁸

Směrnice OECD stanoví, že obchodní korporace by měly implementovat *due diligence* procesy hodnocení lidských práv, jež je adekvátní k jejich velikosti, povaze a operačnímu kontextu, s ohledem na vážnost rizik, která mohou negativně ovlivnit lidská práva.⁶⁹ Komentář k obecným politikám Směrnice OECD dále zdůrazňuje, že obchodní korporace mají příležitost řídit své dodavatelské řetězce pomocí smluv, čímž mohou ovlivnit jejich dodavatelskou praxi.⁷⁰

V podobném duchu se nesou i již zmíněné UNGP či standard ISO 26000 (blíže viz kapitola 3.2), které zdůrazňují smluvní svobodu stran rozhodnout, s kým budou obchodovat

⁶⁵ Klauzule zakotvující požadavky na dodržování etických standardů nemají jednotné označení, lze se setkat s označeními etická či ESG doložka, v angličtině pak *sustainability contractual clauses* nebo *ESG clauses*.

⁶⁶ Tento předpoklad je zakotven § 6 odst. 4 zákona č. 134/2016, Sb. o zadávání veřejných zakázek, jež zní následovně: „Zadavatel je při postupu podle tohoto zákona, a to při vytváření zadávacích podmínek, hodnocení nabídek a výběru dodavatele, povinen za předpokladu, že to bude vzhledem k povaze a smyslu zakázky vhodné, dodržovat zásady **sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací ve smyslu tohoto zákona.**“ Pozn. aut. Zadavatelem dle zákona o zadávání veřejných zakázek se může stát i např. obchodní korporace, kdy při zadávacím by se na ni vztáhla povinnost aplikovat uložená kritéria. Srov. DRDÁK, Josef. ESG a zadávání veřejných zakázek.

⁶⁷ ANDRECKA, Marta a Kateřina PETERKOVÁ MITKIDIS. *Sustainability requirements in EU public and private procurement – a right or an obligation?*, s. 82.

⁶⁸ *Sdělení Komise. Pokyny pro vykazování nefinančních informací (metodika vykazování nefinančních informací): 2017/C 215/01* [online]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017XC0705(01)), část. 4.6.

⁶⁹ *OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct* [online]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>, s. 25.

⁷⁰ *Ibid*, s. 19.

a za jakých podmínek. UNGP dále nabádají státy, aby využívaly svou smluvní moc k tomu, aby podněcovaly podniky k dodržování lidských práv.⁷¹ Doprovodné dokumenty k UNGP rovněž předpokládají využití smluvní kontroly, například Interpretativní průvodce k firemní odpovědnosti za dodržování lidských práv vyhotovený Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva⁷² uvádí, že podnikatelé by měli začlenit *due diligence* procesy v oblasti lidských práv do svých smluv s dodavateli a dalšími obchodními partnery. Stejně tak dokument Často kladené otázky k UNGP uvádí, že podniky by měly zvážit využití své smluvní moci k podpoře lidských práv.⁷³ Výběr dodavatele lze tak využít jako nástroj vlivu. Standard ISO 26000 v tomto ohledu v čl. 6.3.5.2 uvádí, že: „...organizace by neměla vstupovat do formálního ani neformálního partnerství nebo smluvního vztahu s partnerem, který se dopouští porušování lidských práv v souvislosti s partnerstvím nebo při plnění zadané práce.“⁷⁴

V kontextu výše uvedeného je však třeba zdůraznit také skutečnost, že podnikatelé jsou již v současné době povinni implementovat etické standardy do svých postupů. Jako příklady v tomto směru lze uvést povinnosti týkající se zpráv o udržitelnosti⁷⁵ či povinnost označování výrobků, která spotřebitelům poskytuje informace o stanovených aspektech produktů nebo jejich původu⁷⁶. Současně nelze opomenout, že i nezávazný *soft law* instrument může vytvořit závazné právní povinnosti, pokud se k jejich užití podnikatel rozhodne.⁷⁷

Podnikatelé začali vkládat klauzule zakotvující etické standardy do svých obchodních smluv jako reakci na tlak zainteresovaných stran vyvolaný pozorností médií a veřejnosti.⁷⁸ Efektivní smlouva je klíčovou součástí vytváření důvěryhodných podnikatelských vztahů,⁷⁹ a zároveň může být účinným nástrojem pro zajištění dodržování etických standardů za předpokladu jejího adekvátního nastavení. Studie dokládají, že zařazování etických doložek

⁷¹ Srov. čl. I. B. 5 a I. B. 6 UNGP.

⁷² *The Corporate Responsibility to Respect Human Rights: An Interpretive Guide* [online]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR.PUB.12.2_En.pdf.

⁷³ *Frequently Asked Questions About the Guiding Principles on Business and Human Rights* [online]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FAQ_PrinciplesBusinessHR.pdf.

⁷⁴ MITKIDIS, Kateřina, Sonja PERKOVIC a Panagiotis MITKIDIS. *Tendencies in contractual governance to promote human and labour rights in transnational supply chains*, s. 405.

⁷⁵ Jako reakci na směrnici CSRD byly na základě zákona č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, do ZÚčt vloženy paragrafy § 32f až § 32i, které zavádějí povinnost vypracovávat zprávu o udržitelnosti obchodním korporacím s více než 500 zaměstnanci.

⁷⁶ Např. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

⁷⁷ ANDRECKA, Marta a Kateřina PETERKOVÁ MITKIDIS. *Sustainability requirements in EU public and private procurement – a right or an obligation?*, s. 82. Srov. ŠILHÁN, Josef. *SOFT LAW S HARD CORE ÚČINKY*, s. 3180.

⁷⁸ PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements*, s. 1314.

⁷⁹ VYTOPILO, Louise. *Contractual control in the supply chain: on corporate social responsibility, codes of conduct, contracts and (avoiding) liability*, s. 39.

do smluv se stalo v rámci různých dodavatelských řetězců běžnou součástí obchodních praktik. Studie z roku 2018 provedená pod hlavičkou společnosti EcoVadis ve spolupráci s Affectio Mutandi poukázala na značný nárůst začleňování smluvních klauzulí reflektujících etické standardy, přičemž dle dat poskytnutých *International Association of Contract and Commercial Managers* až 73 % společností zařazuje do svých smluv požadavky týkající se *udržitelnosti*⁸⁰, a přibližně 50 % společností monitoruje dodržování ekologických a sociálních závazků jejich dodavatelů.⁸¹

Lze konstatovat, že podnikatelé již do svých obchodních vztahů dodržování etických standardů začleňují a vzhledem k jejich narůstajícímu významu, zejména v kontextu politik EU, se dá očekávat jako nezbytné, aby tak podnikatelé začali činit ještě aktivněji a efektivněji. To platí obzvláště poté, co se veřejně zavážou k dodržování etických zásad prostřednictvím svých kodexů chování a prohlášení, aby tyto „závazky“ nezůstaly pouze na úrovni deklarací, které by mohly být vnímány jako pouhý greenwashing, ale aby se promítly do konkrétních důsledků.

Konkrétní smluvní zakotvení etických standardů v českém právním rámci představuje řadu nejasností a výzev, které je třeba řešit. V dalších kapitolách práce se proto autorka zaměří na tyto nevyřešené otázky s cílem poskytnout hlubší porozumění problematice a navrhnout možné cesty k jejich uchopení.

2.1.1. Právní regulace kupní smlouvy

Na základě výše uvedeného lze argumentovat, že zahrnutí požadavků na dodržování etických standardů v rámci soukromé kontraktace je právem podnikatele, jehož uplatnění je stále více vyžadováno navzdory zásadě smluvní volnosti, která oblast českého smluvního práva ovládá. Autorka zvolila optiku kupní smlouvy, jejíž úpravu nalezneme v § 2076 až 2183 OZ, se zaměřením na koupi movité věci nacházející se v § 2076 až 2157 OZ, jelikož se jedná o nejčastější smluvní typ v oblasti obchodního práva.⁸² Kupní smlouva představuje v souladu s § 2079 OZ závazek prodávajícího dodat kupujícímu určité zboží (věc movitou) společně s vlastnickým právem, jež je na straně kupujícího reflektován závazkem věc převzít a zaplatit za ni kupní cenu vyjádřenou v penězích. Ke vzniku kupní smlouvy je třeba, aby se smluvní strany dohodly na jejích podstatných náležitostech, tzv. *essentialia negotii*. Podstatné obsahové náležitosti kupní smlouvy tvoří

⁸⁰ Studie pracovala s pojmem *sustainability*.

⁸¹ *Sustainability Clauses in Commercial Contracts: The Key to Corporate Responsibility: 2018 Study of CSR Contractual Practices Among Buyers and Suppliers* [online]. Dostupné z: <https://resources.ecovadis.com/whitepapers/sustainability-clauses-commercial-contracts-key-corporate-responsibility>, s. 13.

⁸² Kupní smlouva bývá označována za „*matku smluv*“. Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ, Josef FIALA, Jan LASÁK, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. *Základy občanského práva hmotného*, s. 233.

(i.) určení předmětu koupě a (ii.) odevzdání věci.⁸³ Platná kupní smlouva nemusí obsahovat žádné další obsahové náležitosti, nicméně v praxi se sjednává celá řada dalších ujednání, které jsou teorií označovány jako složky obvyklé, tzv. *naturalia negotii* či složky nahodilé, tzv. *accidentalia negotii*, a jejichž význam je s ohledem na B2B smlouvy značný.⁸⁴ Smluvní strany zásadně nejsou limitovány v tom, co si mohou sjednat.⁸⁵ Zahrnutí specifických ujednání, která se zabývají otázkami životního prostředí, lidských práv, standardů práce, úplatkářství apod. tak není z hlediska smluvního práva nijak omezeno.

Ujednání o etických standardech se budou významně lišit, pokud půjde o jejich začlenění do smluvního textu, témata, která budou pokrývat, stejně jako úrovní jejich konkrétnosti.

Odvozenou otázkou je však jejich závaznost a posléze vymahatelnost. Ujednání se dají rozdělit do dvou skupin, těch spojených s předmětem smlouvy, tj. předmětem koupě, který je reflektován vlastnostmi dané věci, tj. množstvím, jakostí a provedením, a dále těch které pokrývají etické standardy, ale přímo s předmětem smlouvy spojeny nejsou. Závaznost a vymahatelnost etických požadavků bude dle Kocherové pak záviset na míře jejich spojení s předmětem smlouvy, tj. předmětem koupě, přičemž je nutné upozornit, že vymáhání je v případě druhé skupiny ztíženo, a to zejména s ohledem na uplatnění nároku na náhradu škody.⁸⁶

2.2. Etické standardy a vstup do smluvního vztahu

S ohledem na předmluvní fázi obchodněprávní kontraktace mohou etické standardy sehrát významnou roli. Jak již bylo zmíněno výše, do popředí zájmů podnikatelů se v poslední době dostává nefinanční reporting a ESG skóre, to se může promítnout i do výběru obchodních partnerů a dodavatelů. Podnikatelé ve svých dodavatelských řetězcích začleňují požadavky komplexně a může se tak stát, že ti dodavatelé, kteří jsou schopni splnit požadavky etických standardů, dostanou přednost před jinými.⁸⁷ Nesoulad podnikání s etickými standardy tak může být (a s ohledem na tendence plynoucí z EU i pravděpodobně bude) možným důvodem pro neuzavření smlouvy. Tento přístup můžeme pozorovat v české praxi již nyní, např. Zpráva o udržitelnosti

⁸³ LIŠKA, Petr, Karel MAREK, Martin JANKŮ, Karel DŘEVÍNEK, Štefan ELEK a Daniel PATĚK. *Obchodní závazky*, část 1.3.1.

⁸⁴ BEJČEK, Josef a Josef ŠILHÁN. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*, s. 226-227.

⁸⁵ S výjimkou okrajového počtu kogentních ustanovení, od kterých se strany nemohou odchytil a např. úpravy spotřebitelského práva, které není v rámci této diplomové práce bráno v potaz. Smluvní strany si zároveň nemohou sjednat plnění, jež by bylo nemožné.

⁸⁶ KOCHER, Eva. *Private Standards between Soft Law and Hard Law: The German Case*, s. 265-270.

⁸⁷ Např. výrok Marka Sláčíka z PPF Telecom Group, který v rozhovoru připustil možnost výběru dodavatelů dle jejich uhlíkové stopy. Srov. SOUČEK, Ondřej. *ESG už není jen výhoda, ale nutnost, říká Marek Sláčík z PPF Telecom*.

skupiny Kofola z roku 2022 počítá se zařazením *udržitelnosti* jako hlavního kritéria pro výběr dodavatelů v příštích letech.⁸⁸

Předsmluvní stadium hraje klíčovou roli v utváření smluvního vztahu a ovlivňuje jak obsah (viz blíže kapitola 3), tak i interpretaci smlouvy (vliv na výklad smluvních ujednání nebo určení úmyslu smluvních stran – blíže viz kapitola 2.3.2).

2.3. Etický standard jako součást jakosti předmětu koupě

Vlastnosti předmětu koupě lze v souladu s koncepcí § 2095 OZ obecně rozdělit do tří skupin, tj. množství, jakost a provedení. Dle Horáčka je třeba vždy, a to s ohledem na výstavbu odpovědnosti za vady, dospět k závěru, že jakákoliv potenciální vlastnost předmětu koupě spadá do jedné z těchto skupin. Vlastnosti, které by etický standard mohl naplnit jsou pouze jakost a provedení. Jakost odkazuje na úroveň kvality poskytované věci, což zahrnuje aspekty jako zpracování, životnost, odolnost atd. Předměty plnění se stejným provedením mohou mít různou úroveň jakosti.⁸⁹ Pod pojmem provedení je nutné chápat jakoukoli další faktickou specifikaci nebo vlastnost předmětu koupě, která se liší od množství a jakosti, například jeho barevné provedení.⁹⁰ Autorka se zaměřuje zejména na aspekty týkající se jakosti, s možným teoretickým rozšířením některých závěrů také na provedení, nelze totiž vyloučit vliv etických standardů na provedení například skrze požadavek na ekologičnost materiálů.

Etický standard v rámci obchodního vztahu bude zahrnovat různorodé aspekty související jak se způsobem výroby (jako například upřednostňování recyklovaných surovin či minimalizace produkce odpadu apod.), tak s prostředky použitými k výrobě (především podmínky zaměstnanců, zákaz dětské práce nebo dodržování lidských práv). Rambergová v kontextu mezinárodní koupě zboží hovoří o etických standardech jako o emocích spojených se zbožím, kdy kupující platí za přidanou emocionální hodnotu.⁹¹

Autoři komentářové literatury k OZ se přiklání k názoru, že okolnost, jež se bezprostředně nepromítá do výsledného produktu, ale spočívá ve výrobním procesu (jako příklad uvádí zboží vyrobené s porušením předpisů na ochranu životního prostředí) by měla být považována za náležitost jakosti předmětu koupě.⁹² Tento názor je konzistentní s výkladem čl. 35 odst. 1 CISG,

⁸⁸ Srov. *Zpráva o udržitelnosti: Nefinanční report 2022* [online]. Dostupné z: <https://investor.kofola.cz/investor/reporty-a-prezentace/financni-reporty>, s. 27.

⁸⁹ HORÁČEK, Tomáš. Komentář k § 2095 [Vlastnosti předmětu koupě], část III.

⁹⁰ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2095 [Množství, jakost a provedení předmětu koupě], marg. č. 1.

⁹¹ RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 84.

⁹² HORÁČEK, Tomáš. Komentář k § 2095 [Vlastnosti předmětu koupě], část III. TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Komentář k § 2095 [Vlastnosti předmětu koupě]. s. 98.

kteřá byla vzorem pro znění úpravy kupní smlouvy v OZ⁹³ a jejíž vymezení vlastností předmětu koupě je obdobné^{94, 95, 96}

Výchozím bodem zůstává povinnost prodávajícího dodat zboží v souladu s množstvím, jakostí a provedením určenými ve smlouvě. Neurčí-li vlastnosti smlouva, je prodávající povinen dodat zboží odpovídajícímu účelu patrnému ze smlouvy. Pokud účel není ve smlouvě specifikován, pak dodá zboží vhodné pro účel, ke kterému se takové zboží obvykle užívá.^{97, 98}

2.3.1. Odpovědnost za vady a záruka za jakost

Občanský zákoník rozlišuje práva kupujícího, která vznikají z vad plnění ze zákona na jedné straně a práva, která vznikají ze záruky za jakost na straně druhé. Odpovědností za vady se systematicky zabývá hlava třetí OZ pojednávající o závazcích z deliktů, jednotlivá konkretizující ustanovení pak nalezneme v rámci úpravy kupní smlouvy. Stěžejní povinností prodávajícího je předat kupujícímu předmět koupě bez vad, přičemž § 2099 OZ uvádí, že věc je vadná, neoplývá-li vlastnostmi stanovenými v § 2095 a § 2096 OZ. Jak již bylo zmíněno výše, § 2095 OZ vymezuje, že předmět koupě musí odpovídat ujednanému množství, jakosti a provedení a nebylo-li smluvními stranami ujednáno, je zakotven předpoklad plnění vhodného pro účel patrný ze smlouvy či subsidiárně pro účel obvyklý. Ustanovení § 2099 OZ dále výslovně určuje, že vadou věci je také vada v dokladech nutných pro užívání věci a stejně tak je za vadu považováno plnění věci jiné. Pro úplnost se v § 2096 OZ stanovuje, že jakost či provedení může být určena vzorkem nebo předlohou.

Záruka za jakost podle režimu kupní smlouvy představuje dle § 2113 odst. 1 OZ „*prohlášení poskytovatele záruky, že kupujícího uspokojí nad rámec jeho zákonných práv z vadného plnění, zejména tím, že mu vrátí kupní cenu, vymění věc nebo ji opraví anebo v této souvislosti poskytne službu, nebude-li mít věc vlastnosti uvedené v prohlášení o záruce*“. Jedná se tedy o určité smluvní převzetí záruční odpovědnosti za vady, kterou prodávající poskytuje kupujícímu jako přidanou hodnotu. Ačkoliv nelze vyloučit, že smluvní strany v souvislosti s etickými standardy záruku za jakost poskytovat budou. Pro nedostatek relevantních

⁹³ HORÁČEK, Tomáš. Komentář k § 2079 [Koupě], část III.

⁹⁴ Čl. 35 odst. 1 CISG zní: „*Prodávající musí dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva...*“

⁹⁵ Pojmy byly přebrané z úpravy v ObchZ, který je převzal z úpravy čl. 35 CISG. Srov. TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Před § 2095 [Předmět koupě jako řádné plnění kupní smlouvy], s. 89.

⁹⁶ SCHWENZER, Ingeborg H. a Peter SCHLECHTRIEM. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, s. 573.

⁹⁷ Srov. § 2095 OZ.

⁹⁸ Příp. lze v souladu s § 2089 OZ dohodnout, že vlastnosti stanoví kupující dodatečně. Nestanoví-li tak kupující včas, vlastnosti určí závazně prodávající sám s přihlédnutím k potřebám kupujícího.

dat se autorka zárukou za jakost poskytovanou v souvislosti s etickými standardy nebude v práci dále zabývat.

2.3.2. Etický standard jako vada

Specifikem etických standardů jako vad je, že nemusí být na první pohled rozeznatelné. Obtížně půjde pohledem rozpoznat např. že nábytek pochází z nelegálního kácení lesů, šperky obsahují diamanty z konfliktních oblastí či že elektronika byla vyrobena v továrnách za pomoci nucené práce. Z hlediska právní teorie budou tedy často považovány za tzv. vady skryté, což znamená, že je nelze odhalit při běžné prohlídce.⁹⁹ Zároveň budou tyto vady charakterizovány tím, že se neprojeví při běžném užívání věci. To však nepředstavuje překážku, jak uzavřel Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 33 Cdo 274/2017, „*vada se nemusí projevit při užívání věci (nemusí kupujícího v užívání věci omezovat)*“.¹⁰⁰

Právní teorie dále rozlišuje mezi vadami faktickými a vadami právními, přičemž vady právní spočívají v omezení kupujícího v jeho vlastnickém právu.¹⁰¹ Vady faktické představují odchylku od vlastností věci, jež jsou primárně určeny dohodou smluvních stran. Sekundární měřítko je naopak objektivní, jelikož se projevuje schopností věci sloužit obvyklému účelu.¹⁰²

Nedostatek ohledně specifického etického standardu by tak mohl v rámci jakosti předmětu koupě představovat vadu faktickou. Jak vyplývá ze znění § 2095 OZ, jakost může být determinována trojím způsobem, přičemž způsoby stanovení co do pořadí stanovuje zákon závazně, tzn. další způsob v pořadí lze použít až za předpokladu, že jakost nebyla určena předchozím způsobem.¹⁰³ Smluvní strany si primárně mohou úroveň jakosti, tj. specifický etický standard jako vlastnost zboží, zvolit. A vzhledem k charakteru etické vady jako nehmotné vlastnosti, která není na první pohled okem patrná, je vhodné určit parametry a zásady jejich zajištění smluvně zabezpečit. Jakým způsobem si smluvní strany mohou etické standardy začlenit do smlouvy je autorkou podrobněji zkoumáno v kapitole 3.

Odvozenou otázkou, kterou se zabývají autoři v rámci mezinárodních kupních smluv je, zda členství podnikatele v soukromé iniciativě rozvíjející ochranu etických standardů, konkrétně například UNGC (blíže rozebráno v kapitole 3.2), může znamenat, že už samotným členstvím smluvní strany implicitně vyjádří vůli k užití takto chráněných standardů ve svých individuálních

⁹⁹ Toto rozlišení je stěžejní s ohledem na uplatnění práv z vadného plnění. Srov. § 2112 OZ.

¹⁰⁰ Srov. dále Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2991/2013.

¹⁰¹ HORÁČEK, Tomáš. Komentář k § 2099 [Pojem vady věci].

¹⁰² Ibid, část I. Srov. ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2099 [Vymezení vady věci], marg. č. 1.

¹⁰³ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4921/2010; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 23 Cdo 370/2011.

smlouvách.¹⁰⁴ Podpora pro tento přístup je silnější, pokud se týká členství obou smluvních stran, kterého jsou si navzájem vědomy.¹⁰⁵ Podle autorky se samotné členství v iniciativě nejeví jako dostatečné k určení jakosti zboží, a to zejména s ohledem na práva a povinnosti vyplývající z případného porušení smlouvy. Vniknutí požadavků do smlouvy na takovémto základě není dostatečně určité, zvláště v kontextu, kdy etické standardy jsou v institucích často zakotvovány spíše jako cíle než jako konkrétní pravidla chování. Mimo jiné autorka upozorňuje na to, že úroveň ochrany může mezi různými podnikateli výrazně kolísat,¹⁰⁶ což může komplikovat situaci zejména v případě zboží tvořícího část dodavatelského řetězce. Autorka dochází k závěru, že pro zajištění dodržování etických standardů plynoucích z členství by mělo být dáno dostatečně jasně najevo, že smluvní strany přikládají dodržování těchto standardů odpovídající váhu (přičemž ani za takového předpokladu nemusí jít o dostatečně určitá pravidla k založení odpovědnosti za porušení smlouvy).

V případě, že k ujednání nedošlo, pak OZ zakotvuje povinnost prodávajícího dodat předmět koupě v jakosti, která je „vhodná pro účel patrný ze smlouvy“ a nedá-li se takový účel vyvodit, tak pro „účel obvyklý“.

2.3.2.1 Jakost vhodná pro účel patrný ze smlouvy

Prioritní určení jakosti při absenci ujednání smluvních stran je charakterizováno dvěma kritérii, tj. (i) vhodnost pro účel, jež musí být (ii) patrný ze smlouvy. Pojem vhodný dle judikatury Nejvyššího soudu neznamená nutně „nejvhodnější“, ale ani „nikoliv příliš vhodný“, ale „možný“ či „vhodný jen za určitých zvláštních podmínek“.¹⁰⁷ Účelem patrným ze smlouvy se pak rozumí účel, pro který kupující věc kupuje. Autoři komentářů k OZ dovozují, že vhodnost patrná ze smlouvy by měla být vykládána extenzivně. Ke shodnému výkladu docházejí autoři komentářové literatury k CISG s ohledem na čl. 35 odst. 2 písm. b) CISG, který pracuje s vhodností pro „zvláštní účel“. Schlechtriem a Schwengerová v souvislosti s CISG dovozují, že zvláštní účel může být vyvozen např. také v případě, kdy kupující působí na trhu, kde je kladen zvláštní důraz na *fair trade* a dodržování etických standardů.¹⁰⁸

¹⁰⁴ SCHWENZER, Ingeborg a Benjamin LEISINGER. Ethical values and international sales contracts, s. 264.

¹⁰⁵ Ibid. Kritika např. RAMBERG, Christina. Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct, s. 80.

¹⁰⁶ SCHLECHTRIEM, Peter. Non-Material Damages - Recovery under the CISG?, s. 98-99.

¹⁰⁷ Nejvyšší soud byl např. přesvědčen, že při objednavce betonové směsi v zimním období bylo nezbytné brát v úvahu, že složení betonové směsi musí být přizpůsobeno pro betonáž za nízkých teplot. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4921/2010.

¹⁰⁸ SCHWENZER, Ingeborg H. a Peter SCHLECHTRIEM. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, s. 580. RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 86.

Účel tudíž nemusí být nutně explicitně stanovený ve smlouvě. Může se jednat také o účel, se kterým byl prodávající seznámen v době uzavření smlouvy.¹⁰⁹ Je však nezbytné, aby existovala shoda ohledně toho, že předmět koupě je vhodný k určitému účelu, který si strany stanovily jako účel smlouvy.¹¹⁰ Jednostranný popis prodávajícího, u něhož není jasně stanoveno, zda s ním kupující souhlasil, postačovat nebude. Je však dostačující, když kupující specifikuje vlastnosti, které očekává od věci, a prodávající na to souhlasně reaguje.¹¹¹ To však bude platné pouze v případě, že prodávající – jako odborník, nevyjadřuje nesouhlas s představami kupujícího o zvláštních vlastnostech věci.¹¹²

Smluvní strany mohou signalizovat důraz na dodržování etických standardů různými způsoby, přičemž klíčová bude v tomto ohledu aktivní komunikace, a to již během předsmluvního jednání. Během této fáze leží na potenciálních smluvních stranách, aby vyjádřily své představy plynoucí z případných CSR strategií. Kupující mohou explicitně vyžadovat, aby zboží splňovalo určité etické standardy nebo bylo certifikováno. Během komunikace může dojít k poukázání na mezinárodně uznávané principy, jako jsou UNGP, Směrnici OECD, Cíle udržitelného rozvoje apod. Ukazatelem také může být požadování informací o CSR aktivitách, zpráv o udržitelnosti, nebo konkrétních příkladů toho, jak podnikatel aplikuje a zajišťuje etické standardy v praxi.

2.3.2.2 Jakost vhodná pro účel obvyklý

V případě, že specifický účel na povrch nevyplyne, přichází na řadu hledisko objektivní, což znamená, že měřítkem se stane jakost vhodná pro účel obvyklý. Pod tím je třeba rozumět takový účel, k němuž předmět koupě obvykle slouží.¹¹³ Obvyklou jakost je nutno hodnotit specifickým prismalem kupní smlouvy, a ne jako jakost průměrnou či střední (a contrario § 1915 OZ). Jedná se tedy o jakost, kterou může kupující s ohledem na osobu prodávajícího očekávat, což nemusí vždy nutně znamenat jakost střední.¹¹⁴ Při hledání účelu obvyklého může být klíčovým faktorem rovněž identita prodávajícího. Od profesionálního prodávajícího, který působí v určitém odvětví, budeme tak spíše moct očekávat, že dodržuje tržní

¹⁰⁹ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2095 [Množství, jakost a provedení předmětu koupě], marg. č. 4. TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Komentář k § 2099 [Pojem vada věci], s. 129.

¹¹⁰ TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Před § 2095 [Předmět koupě jako řádné plnění kupní smlouvy], s. 89.

¹¹¹ Tichý, Pipková a Balarin považují za dostačující např. vyjádření představ kupujícího ohledně instalace stroje do místnosti za určitých klimatických podmínek či vhodnost věci jako doplňku sbírky. Srov. TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Komentář k § 2099 [Pojem vada věci], s. 129.

¹¹² Ibid.

¹¹³ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2095 [Množství, jakost a provedení předmětu koupě], marg. č. 5.

¹¹⁴ Ibid, marg. č. 3.

standardy než od prodávajícího, který je v daném odvětví nezkušený.¹¹⁵ Zároveň je možné očekávat, že předmět koupě splní požadavky na aktuální úroveň srovnatelného zboží na trhu.¹¹⁶

Je vůbec možné, aby byl etický standard součástí účelu obvyklého? Pokud si kupují potraviny, ty obvykle slouží k požívání, oblečení si zase budu oblékat a autem se budu přepravovat, zdá se tak, že primární účel je jasně definován. Další dimenzí, která vyplývá z povahy kupní smlouvy, je požadavek, aby zboží bylo možné obchodovat. Přestože trh pro neeticky vyrobené zboží se pravděpodobně vždy najde a nedostatek v dodržení etického standardu nezpůsobí závadu v užití, argument lze rozšířit o to, že etické standardy mohou být chápány jako taková charakteristika zboží, která ovlivňuje jeho percepci a hodnotu v očích kupujícího.

Při hledání účelu obvyklého v kontextu mezinárodních kupních smluv (čl. 35 odst. 2 písm. a) CISG), došla Schwenzerová k závěru, že existují určité minimální etické standardy, na jejichž dodržování je třeba trvat napříč státy.¹¹⁷ Přeneseně do kontextu českého právního řádu by proto „*minimální*“ etické standardy mohly být představované množinou existujících právních norem, kterými jsou konkrétní příkazy a zákazy (viz blíže kapitola 2). Takovou úvahou by se mělo jednat o etické standardy, na jejichž dodržování je třeba bezvýhradně lpět, tedy předně takové standardy reprezentující lidská práva. V návaznosti vyvstává otázka v případě, kdy bylo např. zjištěno, že určité zboží bylo vyrobeno s využitím dětské práce, vyvstává otázka, zda by tento fakt mohl být považován za nedostatek jakosti z hlediska obvyklého účelu zboží. Autorka je pesimistická ohledně možnosti takovéto široké aplikace, přičemž poukazuje na roztržitost regulace etických standardů a na fakt, že u některých etických standardů může existovat neshoda ohledně potřeby jejich „*absolutního*“ uplatňování. Zároveň i kdyby byla taková povinnost uplatňována v obchodních vztazích v ČR, nelze ignorovat účast českých subjektů v dodavatelských řetězcích, u kterých má zboží původ ve státech s nedostatečným zabezpečováním etických standardů a jinými zákonnými povinnostmi¹¹⁸.

Touto optikou by se mohlo jednat o nátlak na prodávajícího v oblasti výběru svého případného dodavatele a uložení nepřiměřených povinností, zejména pokud se bere v úvahu obvyklý účel zboží, což se jeví v kontextu autonomie vůle a svobody podnikání jako neúnosné.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Komentář k § 2095 [Vlastnosti předmětu koupě], s. 97.

¹¹⁷ SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 125-126. Pozn. aut. Autoři se vzhledem k mezinárodnímu kontextu touto problematikou zabírají v rámci možnosti začlenění prostřednictvím mezinárodních obchodních zvyklostí.

¹¹⁸ Např. jinou hranici pro umožnění legálního zaměstnávání dětí.

2.3.2.3 Vada v dokladech nutných pro užívání věci

Za vadu jsou dále dle § 2099 OZ považovány vady v dokladech nutných pro užívání věci. Dané ustanovení pracuje s pojmem doklad „*nutný pro užívání věci*“, což by *stricto sensu* mohlo znamenat provozní manuály, návody apod. Dle Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2015, sp. zn. 32 Cdo 694/2015, je však ve vztahu k závěru o vadách zboží nerozhodné, zda prodávající kupujícímu nedodal doklady nutné k užívání zboží či doklady stanovené ve smlouvě, neboť o vadu zboží se bude jednat v obou případech.

Pokud si tedy strany sjednají, že zboží bude doprovázet certifikát dokládající jeho jakost či původ, jeho absence či nepředložení bude konstituovat vadu věci ve smyslu § 2099 OZ. Ač bylo výše uvedeno, že etický standard bude ze své podstaty zpravidla představovat vadu skrytou, jednu z výjimek budou právě tvořit situace, kdy si smluvní strany dojednaly doložení dodržení etického standardu určitým certifikátem, jehož nepředložení je ověřitelné při předání věci a mohlo by tak vadu zjevnou.

V této souvislosti je důležité zdůraznit, že vada spojená s nepředáním specifikované certifikace je přímo spojena s certifikací jako takovou, nikoli se samotným dodržováním etických standardů. Je totiž snadno představitelné, že přestože je certifikace předložena, může se v průběhu času ukázat, že v samotném výrobním řetězci došlo k porušování etických standardů. To by vzhledem ke konkrétnímu obsahu smlouvy nemuselo nutně vést k závěru, že došlo k vadnému plnění nebo porušení smlouvy. Je tak na místě doporučit, aby kupující trval na zakotvení konkrétních požadavků, namísto pouhého doložení certifikátu.

2.3.3. Práva z vadného plnění

Za předpokladu, že etické standardy budou tvořit součást jakosti předmětu koupě, a posléze dojde k jejich nedodržení, založí to kupujícímu práva z vadného plnění. Obecnou úpravu práv z vadného plnění nalezneme v § 1914–1925 OZ. Speciální úprava pro kupní smlouvu, jež se uplatní přednostně před úpravou obecnou, je zakotvena v § 2106 a 2107 OZ a je rozdělena dle závažnosti porušení smlouvy.

Ustanovení § 2106 OZ se týká situace, kdy vadné plnění představuje podstatné porušení smlouvy. V tomto případě má kupující několik možností:

- a) právo na odstranění vady prostřednictvím dodání nové věci bez vady nebo dodání chybějící věci,
- b) právo na odstranění vady opravou věci,
- c) právo na přiměřenou slevu z kupní ceny,
- d) právo odstoupit od smlouvy.

Ustanovení § 2107 OZ se zabývá situací, kdy je vadné plnění nepodstatným porušením smlouvy. V této situaci má kupující tyto dvě alternativy:

- a) právo na odstranění vady,
- b) právo na přiměřenou slevu z kupní ceny.

Pro účely výběru možného uplatnění práv z vadného plnění tudíž bude prvním krokem určení, zda se jedná o podstatné či nepodstatné porušení smlouvy. Vodítko poskytuje § 2002 OZ, jež stanovuje, že podstatným porušením smlouvy „*je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvíдалa; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.*“ Při interpretaci daného ustanovení s ohledem na etické standardy je nezbytné uzavřít, že je imperativní dát adekvátně najevo prodávajícímu význam, který kupující přikládá dodržování etických standardů – tedy že bez splnění těchto požadavků by kupující neměl zájem vstoupit do smluvního vztahu právě s tímto prodávajícím.

Podstatné porušení povinnosti může vyplynout jak z významu porušené povinnosti (některé povinnosti jsou smluvními stranami považovány za více důležité než jiné), tak z intenzity porušení (jako závažné porušení povinnosti se posoudí až to, jež dosáhne určitého rozsahu), a to v kontextu celého závazku, přičemž příčina nedodržení povinnosti nemá žádný právní význam.¹¹⁹ Na místě je zde také vyzdvihnout roli smluvní specifikace pro stanovení účelu smlouvy či explicitního vyjádření toho, co by smluvní strany považovaly za podstatné porušení.¹²⁰

Porušení etických standardů vázajících se k věci, jež bude zakládat vadu, by mohlo být v konkrétním případě vnímáno jako podstatné porušení smlouvy. Argumentem podporujícím tento závěr je například i vyšší cena, kterou je při vymínění zajištění určitých etických standardů kupující ochoten zaplatit. V ideálním případě kupující explicitně vyjádří, že dodržení etických standardů je pro něj klíčovou podmínkou, na které závisí celá smlouva. Situace však zpravidla budou velice individuální, pestré a potenciálně problematické co se týče možných porušení, jak je ilustrováno na příkladech níže.

Příklad A: Kupující, jež objednal várku bavlněných triček se smluvně zakotveným požadavkem na certifikaci FAIRTRADE, vytkne prodávajícímu, že nedodal příslušnou certifikaci k žádnému z dodaných triček. Certifikace FAIRTRADE je klíčovým aspektem smlouvy a absence certifikace tak značí nesplnění stanovených smluvních podmínek. V tomto případě by bylo na místě konstatovat, že se jedná o závažné porušení smlouvy.

¹¹⁹ ŠILHÁN, Josef. Komentář k § 2002 [Odstoupení při podstatném porušení], s. 1197. VÝTISK, Michal. Komentář k § 2002 [Podstatné porušení smlouvy], marg. č. 1.

¹²⁰ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2106 [Práva z vadného plnění při podstatném porušení smlouvy], marg. č. 1.

Příklad B: Kupující projeví, že by eventuálně chtěl, aby při možnostech prodávajícího bylo obilí pěstováno za dodržování určitých ekologických standardů bez používání pesticidů, aby mohlo dojít k prodeji na ekologickém trhu s vidinou vyšší ceny. Prodávající při předání kupujícímu oznámí, že došlo k použití určitých pesticidů, nicméně ne v takové míře, aby nešel prodat na jiném – méně ekologickém – trhu, tj. kde nejsou kladeny tak vysoké požadavky.¹²¹ Problematických aspektů zde můžeme pozorovat více. Není např. jasné, jakým způsobem byl požadavek komunikován prodávajícímu. Zároveň se nedá určit, jaké jsou možnosti prodávajícího a zda smluvní strany určily nástroj k hodnocení tohoto kritéria. V případě sporu by rovněž záleželo na posouzení, zda by právě uvedená možnost „přepródeje“ nemohla relativizovat případné posouzení porušení smlouvy jako podstatné.

Z výše demonstrovaného je tak patrné, že v každém jednotlivém případě bude nutné, aby byla situace hodnocena individuálně a podle svého konkrétního kontextu.

Důležité je také podotknout, že pravidlo obsažené v OZ se odlišuje od pravidla zakotveného v čl. 25 CISG, které používá jako míru porušení újmu způsobenou druhé straně porušením smlouvy.¹²² V důsledku toho je třeba přistupovat k závěrům autorů v souvislosti s CISG¹²³ s rezervou a posoudit, zda a do jaké míry jsou aplikovatelné kontextu OZ.¹²⁴

V souvislosti s mezinárodními kupními smlouvami považují Schwengerová a Leisinger za relevantní, zda jednotlivé porušení odráží nesoulad s „*minimálními etickými standardy*“, a v tomto ohledu docházejí k závěru, že se bude jednat o podstatné porušení smlouvy.¹²⁵ Avšak to opět naráží na již zmiňovaný výkladový problém. Neexistuje jednotný názor ohledně toho, které etické standardy jsou považovány za základní a které nikoli (viz blíže kapitola 2.3.2.2). Tento problém je v českém kontextu podtržen názory, že ani rozpor s veřejnoprávními předpisy nemusí v jednotlivém případě nutně zakládat vadné plnění (na rozdíl od koupě spotřebitelské¹²⁶).^{127, 128} Je

¹²¹ Schwengerová upozorňuje, že u některých výrobků jako je např. čokoláda, již snad ani neexistuje trh, kde by byl následný prodej možný. Srov. SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 128.

¹²² Čl. 25 CISG: „*Porušení smlouvy jednou ze stran je podstatné, jestliže způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy, ledaže strana porušující smlouvu nepředvídala takové důsledky a ani rozumná osoba v tomtéž postavení by je nepředvídala za týchž okolností.*“

¹²³ Hlavně v souvislosti s odstoupením od smlouvy.

¹²⁴ Diskusi o podstatném porušení smlouvy dominuje možnost přepródeje zboží na alternativních trzích a s tím spojený potenciál minimalizace vzniklé újmy. Srov. SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 128. RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 88-90.

¹²⁵ SCHWENZER, Ingeborg a Benjamin LEISINGER. *Ethical values and international sales contracts*, s. 269.

¹²⁶ Srov. § 2161 odst. 2 písm. a) OZ.

¹²⁷ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2099 [Vymezení vady věci], marg. č. 1.

¹²⁸ Jako vadné plnění představující podstatné porušení smlouvy bylo shledáno vozidlo, které odporovalo veřejnoprávním předpisům o provozu vozidel na pozemních komunikacích. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 33 Cdo 1323/2013. Pozn. aut. Do této kategorie rovněž bude patřit zboží odporující

nutné tak setrvat na závěru, že i s ohledem na „*minimální etické standardy*“ nezávisle na jejich specifickém obsahu, je nezbytné, aby došlo ke komunikaci ohledně těchto standardů prodávajícímu. Nápomocná by v tomto ohledu mohla být dále doložka týkající se specifikovaného účelu, k němuž má předmět koupě sloužit (tzv. doložka „*fit for purpose*“).

2.3.3.1 Odstranění vady

Bez ohledu na rozlišení na podstatné a nepodstatné porušení smlouvy, má prodávající tak či tak v obou případech právo na odstranění vady. Mezi ustanoveními týkajícími se podstatného a nepodstatného porušení smlouvy existuje rozdíl v tom, že zatímco u podstatného porušení jsou rozlišovány dvě možnosti pro nápravu odstranění vady (1. dodání nové věci bez vady nebo dodání chybějící věci, 2. oprava věci), v případě nepodstatného porušení zákon pracuje pouze s odstraněním vady bez jakékoli bližší specifikace. Důsledkem je rozdíl v osobě, jež bude činit volbu práva. V případě podstatného porušení smlouvy leží volba v souladu se zněním ustanovení § 2106 odst. 2 OZ na kupující, přičemž u nepodstatného porušení smlouvy zřejmě s prismalem chybějící specifikace svědčí prodávajícímu.¹²⁹

Co se týče opravení věci, pro vadu etického rázu bude charakteristické, že nepůjde u konkrétní věci přímo opravit.¹³⁰ Samotná etická vada bude zpravidla spočívat ve způsobu výroby, materiálovém složení nebo dalších faktorech, jejichž oprava nepřipadá v úvahu. V potaz připadá tak pouze dodání věci nové (tedy její výměna). Také výměna za věc novou může však představovat komplikaci, neboť dodání věci vadné nemusí být izolovaným incidentem. Může se jednat o chybu systémovou, při níž dodavatel pozbyl schopnosti zajistit dodržování etických standardů (či možnosti učinit tak bez dodatečných nákladů) a nejedná se tedy o ojedinělý přešlap způsobený například použitím nevyhovujícího materiálu. Při takových okolnostech může být pro kupujícího přínosnější obstarat si věc od jiného prodávajícího.

Pokud chybí nezbytné dokumenty (jako např. certifikace) může připadat v úvahu jejich dodatečné dodání prodávajícím. Případně se také nabízí možnost, aby si certifikaci zajistil kupující sám či prostřednictvím třetí osoby. Pokud by došlo k druhé variantě, je v této souvislosti otázkou, na základě jakého titulu (a pomocí jakého mechanismu) by mohl kupující žádat náhradu nákladů vzniklých takovým způsobem. Logickou odpovědí se zdá uplatnění náhrady škody.¹³¹

bezpečnostním předpisům. Je nutné poznamenat, že tyto vady spočívají v překážce pro užití věci je odlišuje od případného rozporu s etickými standardy, byť rovněž právně zakotvenými.

¹²⁹ Srov. ZAPLETAL, Jirí. Komentář k § 2107 [Práva z vadného plnění při nepodstatném porušení smlouvy], marg. č. 2.

¹³⁰ Srov. SCHWENZER, Ingeborg. Ethical standards in CISG contracts, s. 128.

¹³¹ Takové řešení v souvislosti s CISG zmiňuje např. Rambergová či Schwenzerová. Srov. RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 90. SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 128.

Zatímco § 1925 OZ nevyklučuje kombinaci uplatnění práva z vadného plnění a náhrady škody, v druhé části věty zakotvuje pravidlo týkající se jejich vztahu, jež zní: „čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.“ Z hlediska takto stanovené hranice a vzhledem ke skutečnosti, že uvedené řešení by mělo původ přímo nedostatku vlastního plnění prodávajícího (nedodání vyžadované certifikace), je nutno dojít k závěru, že kupující by měl přistoupit k uplatnění práv z vadného plnění včetně příslušných ustanovení týkající se uplatnění nákladů.

Soudní praxe k dřívější právní úpravě uvedené v § 440 ObchZ, však dospěla k závěru, že pokud smlouva tuto možnost vadného plnění nezakotvuje, kupující nemá právo sám odstranit vadu nebo nechat ji odstranit třetí osobou a následně požadovat od prodávajícího náhradu nákladů na odstranění vady.¹³² Podobný závěr byl odvozen i v případě OZ 1964. Judikatura zde však za určitých okolností připustila, že kupujícímu toto právo vznikne. To např. za situace kdy prodávající vadu neodstraní a v důsledku toho hrozí škoda¹³³, nebo se na věci vyskytly vady a prodávající je neodstraní při řádné reklamaci a bezdůvodně se jejími odstraněními odmítl opakovaně zabývat¹³⁴.

V případech, kde je možné zajistit certifikaci dodatečně, je na místě doporučení, aby si strany tuto možnost sjednaly v rámci smlouvy. Ve smlouvě je vhodné upravit zejména následující: (i.) za jakých podmínek takové právo vznikne, (ii.) jak se bude posuzovat účelnost nákladů vynaložených na odstranění vady, (iii.) zda budou nějak dotčena ostatní práva (jako je právo ze záruky apod.).¹³⁵

2.3.3.2 Přiměřená sleva z kupní ceny

Rovněž nezávisle na tom, zda došlo k podstatnému nebo nepodstatnému porušení smlouvy, má kupující v obou situacích nárok na přiměřenou slevu z kupní ceny. Přiměřená sleva z kupní ceny je charakterizována tak, že kupující vadu akceptuje s tím, že si věc ponechá a jako kompenzace je kupní cena kupujícímu přiměřeně snížena. Co však zákon nestanovuje je způsob výpočtu této „přiměřené“ slevy. Panuje shoda, že by se podpůrně mělo použít pravidlo, že „nárok na slevu z kupní ceny by měl odpovídat rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo zboží bez vad, a hodnotou, kterou mělo zboží dodané s vadami v době, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění“.¹³⁶

¹³² Některá rozhodnutí se týkala smlouvy o dílo. Srov. např. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. II. ÚS 448/14; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2018, sp. zn. 23 Cdo 1304/2017.

¹³³ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 33 Cdo 4513/2015.

¹³⁴ „Za situace, kdy zhotovitel se odmítl zabývat odstraněním řádně reklamované vady díla, má objednatel právo na slevu z ceny díla, i když si nechal vadu odstranit třetí osobou a o této skutečnosti před odstraněním vady zhotovitele neuvědomil.“ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014.

¹³⁵ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2106 [Práva z vadného plnění při podstatném porušení smlouvy], marg. č. 15.

¹³⁶ Ibid, marg. č. 7. Pozn. aut. Toto pravidlo bylo výslovně obsaženo v § 439 odst. 1 ObchZ, a vychází z čl. 50 CISG.

Podobný problém v oblasti způsobu výpočtu slevy existuje i v případě CISG. Ten je v případě vady etického rázu dle Rambergové ještě umocněn. Běžně má eticky vyrobený produkt vyšší tržní hodnotu než neeticky vyrobený produkt. Avšak mohou nastat situace, které s ohledem na tržní cenu srovnatelné nejsou. Jako ilustraci lze uvést koberce, jež by byly vyrobeny za užití dětské práce, v takovém případě by bylo obtížné stanovit rozdíl v ceně mezi koberci vyrobenými dětmi a koberci vyrobenými dospělými. Otázkou také je, zda by hodnota zboží vykazující vady ilustrovaného etického rázu nemohla být považována za nulovou.¹³⁷

Takové hodnocení by při užití shora uvedeného pravidla znamenalo, že by kupující mohl požadovat 100% slevu z kupní ceny. Související úvahou, která se tedy nabízí je, zda je možné slevu ve výši 100 % za přiměřenou považovat. Spolkový nejvyšší soud v rozhodnutí z roku 2005 došel za situace, kde kupující neměl žádný způsob, jak využít maso, u kterého úřady zakázaly další prodej k závěru, že kupující má právo na snížení kupní ceny na nulu.¹³⁸ Je však také třeba vzít v úvahu, že vady etického rázu prakticky nezpůsobují 100% neprodejnost, protože se většinou vždy najde trh¹³⁹, na kterém by bylo možné tyto produkty přeprodat (viz také kapitola 2.3.3).

Dalším spojeným aspektem je, zda by se v českém kontextu sleva ve výši 100 % efektivně nepovažovala za odstoupení od smlouvy. Literatura k CISG dospěla k závěru, že pokud je dodané plnění zcela bez hodnoty, aplikování slevy ve výši 100 % je nejen přípustné, ale také vhodné za předpokladu, že se kupujícímu nenabízí jiná možnost^{140, 141}. Lze konstatovat, že v rámci OZ není stanoveno žádné pravidlo, které by kupujícímu omezovalo možnost volby mezi aplikací potenciální 100% slevy z kupní ceny a odstoupením od smlouvy. Na druhou stranu je třeba zvážit, zda by se v případě, kdy by například právo na odstoupení smlouvy prekludovalo (srov. § 2111 OZ), snaha o uplatnění 100% slevy z kupní ceny nepovažovala za jednání *in fraudem legis*.

2.3.3.3 Odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy je možné pouze v případech, kdy nevyhovující plnění představuje podstatné porušení smlouvy. Jedná se o jednostranné adresované právní jednání, jehož účinnost

¹³⁷ RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 90.

¹³⁸ Rozhodováno na základě CISG, označováno také jako *Frozen Pork Case I*. Bundesgerichtshof (BGH) [Spolkový nejvyšší soud], Německo. Rozhodnutí ze dne 2. března 2005, VIII ZR 67/04, CISG-online č. 999. Dostupné z: <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6923>.

¹³⁹ Mohou se najít výjimky pro určité zboží jako je již například zmíněný trh s čokoládou, event. kávou či trh s diamanty.

¹⁴⁰ Například uplatnění práva ve stanovené lhůtě.

¹⁴¹ SCHWENZER, Ingeborg H. a Peter SCHLECHTRIEM. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, s. 777.

nastává okamžikem, jenž je v něm určen, případně učiněním vůči druhé straně.¹⁴² Odstoupení od smlouvy zapříčiní zánik celého závazkového vztahu mezi kupujícím a prodávajícím. Účinky odstoupení mají konstitutivní povahu a jeho uplatněním se obligačně–právní vztah z kupní smlouvy mění na vztah z bezdůvodného obohacení. Nicméně nároky na náhradu škody vyplývající ze zaniklého právního vztahu zůstanou nadále relevantní.¹⁴³

Ačkoli je možné uvažovat o využití práv kupujícího k odstranění vad nebo uplatnění přiměřené slevy z kupní ceny, v mnoha případech vady adekvátně kompenzovat těmito metodami v důsledku problémů předložených výše nepůjde. V situacích, ve kterých nedostatky v jakosti vycházejí z porušení etických standardů, se tak odstoupení od smlouvy může ukázat jako jediné efektivní řešení poskytnuté zákonem.

Nicméně zejména ve světle dlouhodobých obchodních vztahů je odstoupení od smlouvy a potenciální úplné ukončení smluvního vztahu vnímáno jako nejextrémnější sankce.¹⁴⁴ Peterková-Mitkidis poukazuje na to, že odstoupení od smlouvy nelze považovat za krok, který by byl v souladu s cíli začleňování etických standardů do smluv, protože nevede k motivaci prodávajícího, který porušil své závazky, ke změně chování v rámci tohoto konkrétního smluvního vztahu.¹⁴⁵ Zároveň je nutné podotknout, že např. v kontextu dětské práce může ukončení smlouvy vyvolat negativnější důsledky pro životní podmínky dotčených dětí než jejich původní zaměstnání, jelikož tak děti či celé jejich rodiny mohou přijít o zásadní zdroj příjmů.¹⁴⁶

Proto je na místě zdůraznit, že možnost odstoupení od smlouvy má sice významnou roli při používání etických doložek, avšak tato role by měla být více vnímána ve spojení s odstrašujícím efektem než s praktickým uplatněním.¹⁴⁷ Toho lze docílit označením porušení požadavků na etické standardy jako podstatné porušení smlouvy.¹⁴⁸

2.3.4. Náhrada „následné“ škody

Další možností přicházející v úvahu je požadování náhrady škody. Pro uplatnění nároku na náhradu škody musí kupující prokázat porušení smlouvy, vznik újmy a příčinnou souvislost mezi

¹⁴² VÝTISK, Michal. Komentář k § 2001 [Předpoklady odstoupení], marg. č. 7.

¹⁴³ TICHÝ, Luboš, PIPKOVÁ, Petra Joanna, BALARIN, Jan. Komentář k § 2106 [Nástroje právní ochrany – nároky z vad], s. 175.

¹⁴⁴ COLLINS, Hugh. *Regulating Contracts* [online], s. 101.

¹⁴⁵ PETERKOVÁ-MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Business Contracts*, s. 226.

¹⁴⁶ Ibid. Srov. také HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů, s. 260-261.

¹⁴⁷ PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements*, s. 22.

¹⁴⁸ Tak činí například společnost Skanska a.s., v čl. V odst. 1 Kodexu dodavatelů, který má být součástí všech smluv uzavíraných s dodavateli. Srov. *Kodex dodavatelů Skanska z 14. února 2023* [online]. Dostupné z: <https://www.skanska.cz/494716/siteassets/kdo-jsme/o-nas/nas-eticky-kodex/kodex-dodavatelu-skanska-z-14.-unora-2023.pdf>.

těmito dvěma aspekty.¹⁴⁹ V případě, že vznikne újma na jmění, hradí se jednak skutečná škoda a ušlý zisk. Předpokladem pro řádné uplatnění nároku na náhradu škody je nutné prokázat příčinnou souvislost mezi vadným plněním a vznikem škody. S ohledem na § 1925 OZ, se bude jednat o takovou škodu, jež z této vady vznikla na odvozených hodnotách jako např. nemožnost pokračovat ve výrobě z důvodu vadných výrobků, spočívající ve vzniku dodatečných nákladů apod.¹⁵⁰

V této souvislosti je možnou praktickou výzvou posouzení interakce mezi náhradou škody a případnou redistribucí vadného zboží. Jak již bylo zmíněno, vždy bude existovat trh, kde se na dodržování etických standardů nelpí. Nicméně kupující si buduje svou pověst a zboží, jež kupuje je její součástí. Pro kupujícího, který si na pověst klade důraz může být požadavek, aby vadné zboží přeprodal nepřiměřeným břemenem. Kupující by se mohl potýkat s neefektivitou při pokusu o prodej zboží na trhu, který nezná či by pro něj mohlo být komplikované prodej vadného zboží zařídit úplně, jelikož nemusí existovat – pro něj známé – adekvátní distribuční kanály. Dalším argumentem je, že není možné očekávat, aby kupující-prodejce zboží zlevnil, pokud by tím poškodil vlastní pověst. Zlevňování vadného zboží může narušit důvěru zákazníků v kvalitu zboží prodejce a celkovou *image* jeho značky. Mohlo by tak být výhodnější, aby odpovědnost za případnou pře prodej nesl prodávající.¹⁵¹ K náhradě újmy na pověsti blíže část 2.4.2.

2.4. Etické doložky nespojené s předmětem smlouvy

V rámci textu autorka analyzovala možnost integrovat etické standardy do smlouvy prostřednictvím propojení s vlastnostmi předmětu koupě. Druhou konfigurací, kterou mohou etické standardy ve smlouvě zaujmout, je, že s předmětem smlouvy spojeny nebudou. Rozlišení těchto dvou kategorií však nebude vždy černobílé a bude zahrnovat problematické aspekty na které bude dále upozorněno.

Pro etické standardy, které stanovují požadavky na jakost, bude charakteristické, že se zakládají ve výrobním procesu tak, aby byly přímo spojené s konkrétní věcí. To znamená, že musí být z podstaty užšího rázu než etické doložky nespojené s předmětem smlouvy. Existují však i takové etické standardy, které představují množinu společnou, přičemž typickým příkladem budou pracovněprávní požadavky, jak bude rozebráno níže.

¹⁴⁹ PAŠEK, Martin. Komentář k § 2913 [Porušení smluvní povinnosti], marg. č. 1.

¹⁵⁰ ZAPLETAL, Jiří. Komentář k § 2106 [Práva z vadného plnění při podstatném porušení smlouvy], marg. č. 16.

¹⁵¹ RAMBERG, Christina. *Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct*, s. 5. V souvislosti s podstatným porušením smlouvy srov. také *CISG Advisory Council Opinion No. 5: The buyer's right to avoid the contract in case of non-conforming goods or documents* [online]. Dostupné z: https://cisgac.com/wp-content/uploads/2023/02/CISG_Advisory_Council_Opinion_No_5.pdf.

Nejprve je třeba stanovit vymezení etických doložek nespojených s předmětem smlouvy. Jak již bylo naznačeno, tyto doložky představují etické standardy, které mají být dodržovány smluvními stranami při vykonávání jejich obchodních aktivit a zároveň nemají přímou vazbu na jakost konkrétní věci, jež je předmětem koupě. Kromě toho jejich vymezení dle Peterkové-Mitkidis zahrnuje zároveň skutečnost, že „*sledují dlouhodobé obchodní cíle a veřejné zájmy, s účelem rozšířit svou aplikovatelnost na třetí strany, přičemž využívají nástrojů pro monitorování a vymáhání.*“¹⁵²

2.4.1. Podstata

Při zkoumání etických doložek, které nejsou spojeny s předmětem smlouvy, je tedy zásadní pochopit, jak je možné je odlišit od doložek, které s předmětem smlouvy spojeny jsou. Jedním z klíčových rozlišovacích kritérií je, že smlouva by i v případě absence etické doložky nevztahující se k jejímu předmětu zůstala plně funkční.¹⁵³ Jinými slovy absence se nepromítne do smluvně dohodnutého plnění jako v případě spojení požadavků s jakostí předmětu koupě. V ideálním případě učiní strany zřejmým, že se požadavek na etické standardy týká jakosti předmětu koupě. V opačném případě by bylo třeba přistoupit k interpretaci textu smlouvy. V souladu s § 556 OZ je při interpretaci třeba brát v úvahu předně úmysl stran, pokud je možné jej určit. V případě, že to možné není, je třeba vycházet z objektivního významu takového ujednání.¹⁵⁴

Příkladem neoddělitelnosti etické klauzule od předmětu smlouvy může být situace, kdy smluvní strany začlení do smlouvy požadavek na dodržování specifického výrobního procesu s důrazem na ochranu životního prostředí. Kupující zároveň působí na trhu, kde je ochrana životního prostředí klíčovým prvkem, což bylo prodávajícímu dostatečně zřejmě komunikováno. Odstranění této klauzule by mělo zásadní důsledky, jelikož je přímo spojeno s určitým účelem věci a specifickým trhem, což by se negativně odrazilo právě na jakosti dodávaného zboží.

V této souvislosti Peterková-Mitkidis podotýká, že možnost oddělit etické standardy od jádra obchodního závazku naznačuje, že hlavním cílem těchto doložek není dosažení maximálního zisku, ale spíše podpora dlouhodobého vytváření hodnot a také ovlivňování rizik spojených s reputací. Zásadním úkolem etických doložek nespojených s předmětem smlouvy je tak ochrana třetích osob, které nejsou součástí smluvního vztahu, jako jsou zaměstnanci dodavatelů (například zajištěním minimální mzdy) nebo místní komunity (například s ohledem na monitorování znečištění životního prostředí).¹⁵⁵

¹⁵² PETERKOVÁ-MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Business Contracts*, s. 175.

¹⁵³ Ibid, s. 82.

¹⁵⁴ BERAN, Vladimír. Komentář k § 556 [Právní jednání], marg. č. 3-7.

¹⁵⁵ PETERKOVÁ-MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Business Contracts*, s. 173.

Oddělenost spočívá v tom, že doložky neupřesňují explicitně množství, konkrétní jakost nebo výrobní postupy týkající se daného předmětu koupě.¹⁵⁶ Typickým příkladem pak bude ujednání typu: „*Dodavatel potvrzuje, že si přečetl Dodavatelský kodex chování a souhlasí s jeho výčtem požadavků.*“ Toto ujednání neukládá dodavateli povinnost k určitému chování, avšak představuje základ pro dlouhodobou tvorbu hodnot. Formální požadavek jako je tento, může mít potenciál chování ovlivnit a přispět k budování pozitivní reputace, což ukazuje na význam etických doložek v rámci smluvních vztahů, ačkoliv nejsou přímo spojeny s konkrétními aspekty obchodní transakce.¹⁵⁷

V praxi se však bude objevovat mnoho hraničních případů. Ilustrováno na příkladu: „*Prodávající se zavazuje, že při výrobě hraček bude dodržovat příslušné pracovní předpisy.*“ Takovéto ujednání by samo o sobě mohlo spadat pod obě kategorie.

Podle autorky by mělo být v první řadě zkoumáno, zda dané ujednání může být klasifikováno jako charakteristika předmětu koupě, zejména vzhledem k absenci dalších specifikací. V takovém případě by na kupujícím ležela povinnost prokázat, že ujednání naplňuje právě tuto kategorii, jelikož by mu to umožnilo uplatnit práva z vadného plnění. Na rozdíl od situace, kdy by ujednání spadalo do kategorie druhé. Rozhodující bude však úmysl stran. Pokud strany nepoužily ujednání s úmyslem spojit ho s předmětem smlouvy a pokud by tato povinnost nebyla dodržena – například při výrobě došlo k zaměstnávání dětí – jakost dodaných hraček by (s ohledem na výše uvedenou doložku) odpovídala specifikacím předmětu koupě. Případné zaměstnávání dětí by tudíž v tomto ohledu nezpůsobovalo vadu. Smluvní povinnost prodávajícího ohledně specifikovaných vlastností produktu by byla splněna. Přestože by došlo k porušení smlouvy, kupující by nebyl oprávněn uplatnit práva vyplývající z vadného plnění, ale pouze z porušení smlouvy. Přítomnost či absence takového ujednání by navíc neměla vliv na způsob plnění povinností vyplývajících z kupní smlouvy. Jako účinný nástroj pro určení kontextu ujednání by mohlo sloužit jeho umístění v textu smlouvy.¹⁵⁸ Pokud by bylo ujednání umístěno v závěrečné části smlouvy, naznačuje to, že ujednání nebylo zamýšleno jako charakteristika předmětu koupě.

2.4.2. Náhrada škody

Jak již bylo zmíněno výše, v případě že se bude jednat o ujednání, které nesouvisí s předmětem smlouvy, se při porušení takové povinnosti se nabízí pouze náhrada škody

¹⁵⁶ LIN, Liwen. *Legal Transplants through Private Contracting: Codes of Vendor Conduct in Global Supply Chains as an Example*, s. 717.

¹⁵⁷ Tento přístup podporuje motivační mechanismus ilustrovaný na konceptu „*přijímání pravidel za své*“, viz pozn. pod čarou 64.

¹⁵⁸ PETERKOVÁ-MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Business Contracts*, s. 79.

podle § 2913 OZ. Pro uplatnění nároku na náhradu škody musí kupující prokázat porušení smlouvy, vznik újmy¹⁵⁹ a příčinnou souvislost mezi těmito dvěma aspekty.¹⁶⁰ Vzhledem k etickým doložkám nespojeným s předmětem smlouvy mohou být v zásadě všechny aspekty problematické.

Za prvé, porušení může nastat pouze v případě, že existuje závazná povinnost. Závazný charakter bude záviset na dostatečné konkrétnosti příslušného ujednání (viz blíže kapitola 3). Dále pokud dojde k porušení těchto doložek, může dojít předně k zásahu do pověsti kupujícího,¹⁶¹ přičemž při vzniku újmy bude velmi záležet na jeho osobě. Kupující, který buduje svou marketingovou značku na základě dodržování etických standardů může utrpět výrazněji negativnější dopady na svou reputaci.¹⁶² To také vyvolává otázky týkající se role případné předvídatelnosti újmy na pověsti a jejího možného rozsahu.

Dle § 2894 odst. 1 OZ existuje vždy povinnost nahradit újmu na jmění. Přičemž i případná újma na jmění bude odvislá od poškození pověsti. Nemajetková újma se na druhou stranu v souladu s § 2894 odst. 2 OZ odčínuje pouze za předpokladu, že si tak strany výslovně ujednají, případně stanoví-li tak zvlášť zákon. Pověst člověka – fyzické osoby – je jeho přirozeným právem (§ 81 OZ) a v souladu s § 2956 OZ se tak hradí i nemajetková újma. Možnost rozšíření aplikace tohoto ustanovení i na právnické osoby je v současnosti předmětem judikaturního rozporu.¹⁶³

Příčinná souvislost mezi porušením smlouvy a příslušnou újmu spočívající v poškození pověsti bude často „*předmětem spekulací a hádání*“.¹⁶⁴ Prokázat s dostatečnou jistotou, že k poškození pověsti došlo přímo na základě porušení smlouvy, bude vysoce náročné, obzvláště s ohledem na určování rozsahu této újmy.

Vzhledem k obtížím spojeným s případnou náhradou škody lze doporučit zakotvení ujednání o smluvních pokutách. Taková klauzule osvobodí kupujícího od možné obtížné povinnosti dokazovat, zda vůbec utrpěl ztrátu a pokud ano, v jaké výši.

¹⁵⁹ Teorie a judikatura dále dovozuje předvídatelnost vzniku této újmy. Srov. PAŠEK, Martin. Komentář k § 2913 [Porušení smluvní povinnosti], marg. č. 9.

¹⁶⁰ Ibid., marg. č. 1.

¹⁶¹ PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements*, s. 23. SCHWENZER, Ingeborg a Benjamin LEISINGER. *Ethical values and international sales contracts*, s. 270.

¹⁶² SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 130.

¹⁶³ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, podle kterého nevzniká ze zákona povinnost k odčinění nemajetkové újmy v případě právnických osob oproti Rozsudku Městského soudu v Praze, sp. zn. 22 Co 200/2022, podle něhož má právnická osoba právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené zásahem do pověsti. Shodně s názorem Městského soudu v Praze srov. JANOŠEK, Vladimír. Komentář k § 135 [Ochrana názvu, pověsti a soukromí právnické osoby], marg. č. 11.

¹⁶⁴ SCHLECHTRIEM, Peter. *Non-Material Damages - Recovery under the CISG?*, s. 94.

3. Způsoby začlenění etických standardů do smlouvy

Je nasnadě zabývat se otázkou, jak se etické standardy mohou stát součástí smlouvy. V souladu s § 1 odst. 2, § 3 a § 1725 OZ a principem autonomie vůle leží především na stranách samotných, aby ve smlouvě upřesnily, které etické standardy mají být dodržovány a jakým způsobem se dodržování těchto norem bude pro účely smlouvy prokazovat. Začleněním etických standardů do smlouvy a vhodným zakotvením konkrétních požadavků toho, že je druhá strana musí dodržovat a jakým způsobem, lze tak docílit jejich opravdového dodržování, a eventuálně tak sankcionovat možná porušení.

3.1. Přímá ujednání v textu smlouvy

Smluvní strany mají svobodu rozhodnout se, s kým budou uzavírat smlouvu a jaké podmínky do smlouvy zahrnou. Smluvní svoboda jim umožňuje upravit ujednání v textu samotné smlouvy podle individuálních potřeb, zájmů a představ. Již při procesu vyjednávání smlouvy by měly strany strategicky zvažovat způsob, jakým jsou jejich práva a povinnosti v textu zakotveny, aby byly dostatečně konkrétní a následně efektivně vymahatelné.

V souvislosti s CISG Schwenzerová upozorňuje, že smluvní strany mají možnost specifikovat jednak konkrétní etická pravidla, a dále také jakým způsobem budou mezi sebou strany jejich uplatňování kontrolovat, případně jaké jiné metody k jejich zajištění použijí (jako příklad uvádí doložení osvědčení o původu).¹⁶⁵ Jsou tedy možné různé doložky vyhrazující si právo kontrol u druhé smluvní strany, požadavky na certifikace apod. Splnění mechanismů také může podmiňovat další smluvní ujednání, jako je např. zaplacení kupní ceny.

Pro ilustrativní účely autorka níže uvádí ujednání ze smluv dostupných z Registru smluv, které nějakým způsobem pracují s etickými standardy.¹⁶⁶

Příklad A: *„Partner je povinen při plnění této smlouvy postupovat v souladu s příslušnými právními předpisy a pokyny a zásadami, včetně těch protikorupčních, v souladu se standardy daného odvětví a dodržovat etické a morální principy. Porušení povinností uvedených v tomto ustanovení bude považováno za hrubé porušení smlouvy.“*¹⁶⁷

Poskytnutá formulace etických standardů ve smlouvě je velmi obecná a neurčitá, což může způsobit potíže při dokazování a případném vynucování. Partner je povinen jednat v souladu s právními předpisy a etickými principy, ale chybí konkrétní a jasné pokyny, což může způsobit

¹⁶⁵ SCHWENZER, Ingeborg. *Ethical standards in CISG contracts*, s. 124.

¹⁶⁶ Pro účely ilustrace je irelevantní, zda se jedná o kupní smlouvy.

¹⁶⁷ Čl. V odst. 2 Smlouvy o spolupráci při dodávkách výrobků ze dne 24. 5. 2017 uzavřené mezi společností Sandoz s.r.o. a Sdruženým zdravotnickým zařízením Krnov, příspěvková organizace. Dostupné z: https://smlouvy.gov.cz/smlouva/soubor/3345578/R%C3%A1mcov%C3%A1%20smlouva_Nem%20Krnov_06_2017_zve%C5%99ejn%C4%9Bn%C3%AD_Z.pdf.

problémy s výkladem a uplatněním těchto standardů. Z ujednání se nepodává, jaké konkrétní předpisy mají být dodržovány. Pozitivním aspektem je určení, že porušení těchto povinností bude považováno za hrubé porušení smlouvy. Nicméně ve spojení s nejednoznačností, by takové ujednání v případě nedodržení (a např. případného odstoupení od smlouvy) mohlo být příčinou konfliktu.

Příklad B: „*Vyrobena ze 100 % bio bavlny s certifikací GOTS a FAIRTRADE.*“¹⁶⁸

V daném případě si smluvní strany stanovily požadavek na předložení konkrétních certifikací. Avšak jak bylo v práci zdůrazňováno (viz kapitola 2.3.2.3), porušení by zde spočívalo pouze v neúplném předložení certifikátů, nikoli v porušení etických standardů samotných.

Příklad C: „*Fairtradový čaj v provedení propagačního předmětu*

- 10 000 ks sáčků zeleného fairtradového čaje baleného jednotlivě

Požadujeme zajištění fairtradového čaje, který musí být vyroben v souladu s parametry Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)).

Za vyhovující jsou považovány výrobky nesoucí značku FAIRTRADE (modrozeleného FAIRTRADE®) podle certifikace FLO nebo výrobky dovážené a distribuované prostřednictvím fairtradových organizací (členové WFTO) např. Gepa, EZA, El Puente, Comercio Alternativo, Eine Welt Handel, Fair Trade Original nebo Traidcraft.“¹⁶⁹

Toto ujednání poskytuje jasný rámec, v němž se smluvní strana musí pohybovat. Vše by záviselo na specifické interpretaci daného smluvního ujednání, ale již samotný požadavek, že čaj musí být vyroben v souladu s určitými parametry, představuje lepší formu zajištění než samotný požadavek předložení certifikace. Otázkou však zůstává, co by to implikovalo v případě, že produkt nese označení FAIRTRADE, ale nebyl vyroben v souladu s danými parametry.

Příklad ze zahraniční judikatury, rozhodnutý Odvolacím soudem v Mnichově na základě CISG, ilustruje důležitost specifikace požadavků na zboží. V daném případě bylo stanoveno, že zboží musí splňovat kritéria Nařízení Rady EEC č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin. Odebrání certifikace zboží orgány státu, ve kterém byla pšenice pěstována, vedlo k situaci, při níž i přes absenci důkazů o obsahu

¹⁶⁸ Příloha č. 1a: Technická specifikace Rámcové dohody ze dne 11. 4. 2019 uzavřené mezi Ministerstvem životního prostředí ČR a společností BESS M & M s.r.o. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/8866807?backlink=q0c7b>.

¹⁶⁹ Objednávka č. 29/16 ze dne 14. listopadu 2016 Magistrátu města Brna za společností KAP CZ, s.r.o. Dostupné z: https://smlouvy.gov.cz/smlouva/soubor/1048661/29_KAP_FT_PK.pdf.

látek neslučitelných s ekologickým zemědělstvím byla pšenice v kontextu takového ujednání považována dle čl. 35 CISG za vadnou.¹⁷⁰

Lze tudíž konstatovat, že smluvní strany mají díky smluvní svobodě možnost upravit ujednání v textu smlouvy tak, aby co nejlépe vyhovovala jejich individuálním potřebám. Při vyjednávání a sepisování podoby smlouvy by však smluvní strany měly dbát na konkrétnost a jasnost formulací, aby byla zajištěna efektivní vymahatelnost práv a povinností. Důležité je minimalizovat rizika porušení smlouvy, a proto je třeba pečlivě zvážit taková ujednání, která by mohla představovat pouhé prázdné sliby, a místo nich upřednostnit přesná pravidla jako např. požadavky na certifikaci, ideálně ve spojení s dalšími podmínkami.

3.1.1. Vzorové etické smluvní doložky

Praxe ohledně smluvních doložek není jednotná. Můžeme najít různé typy, více či méně konkrétní, napsané různými styly apod. Připravit funkční doložku je s ohledem na potřebu efektivního vynucování dodržování etických standardů stěžejní. I z těchto důvodů vzniká spousta iniciativ, které se snaží modelové doložky připravit. S ohledem na širší materie, které etické standardy mohou pokrývat, cílí iniciativy při přípravě doložek většinou na konkrétní odvětví či otázky, což podtrhuje důležitost individuálního přístupu.

Pro kupní smlouvy a problematiku sociálního rázu vznikly doložky na půdě pracovní skupiny *American Bar Association*.¹⁷¹ Účelem těchto vzorových smluvních ujednání je podporovat ochranu lidských práv pracovníků v dodavatelských řetězcích tím, že vytvoří konkrétní ochranné mechanismy.¹⁷² Pokud jde o ujednání týkající se životního prostředí, projekt *Chancery Lane* od roku 2019 zveřejňuje ujednání v přístupné databázi.¹⁷³ Doložky bývají velice úzce zaměřené na jednotlivé problematiky, např. ukončení smlouvy kvůli ekologičtějšímu dodavateli (doložka *Agatha*), povinnosti týkající se odpovědného hospodaření s půdou (doložka *Soren*) apod.¹⁷⁴ Vzorová smluvní ujednání by v neposlední řadě měla vzniknout i z vnitra EU, jak předpokládá čl. 12 navrhované směrnice CS3D.

¹⁷⁰ Rozhodováno na základě CISG, označováno také jako *Organic barley case*. Oberlandesgericht München [Odvolací soud v Mnichově], Německo. Rozhodnutí ze dne 13. listopadu 2002, 27 U 346/02, CISG-online č. 786. Dostupné z: <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6714>.

¹⁷¹ *Contractual Clauses Project: Working with stakeholders to ensure human rights due diligence in business contracting* [online]. Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/human_rights/business-human-rights-initiative/contractual-clauses-project/.

¹⁷² Při jejich sepisování autoři vycházeli primárně z amerického právního řádu, avšak brali v potaz také aplikaci CISG. Srov. *The MCCs*. Dostupné z: <https://www.responsiblecontracting.org/mccs2-0>.

¹⁷³ *Climate clauses*. Dostupné z: <https://chancerylaneproject.org/climate-clauses/>.

¹⁷⁴ Každá zveřejněná klauzule je pojmenována po dítěti, aby povzbudila dlouhodobé uvažování a zaměřila se na příští generaci, která bude klimatickou krizí nejvíce postižena. Srov. FOYSTER, Amy. *The Chancery Lane Project is hacking contract law for the climate*.

3.1.2. Etické doložky a dobrá praxe

Smluvní ujednání mohou využívat různé přístupy nebo je všemožně kombinovat. Optimalizace smlouvy tak, aby účinně začleňovala etické standardy, představuje komplexní výzvu. Etické doložky se pro lepší pochopení jejich rozmanitosti dají rozdělit do 4 základních skupin, tzv. (i) „*umbrella-style*“ doložky; (ii) prohlášení, záruky a závazky; (iii) stanovení výkonnostních cílů; a (iv) přístup založený na *due diligence*.¹⁷⁵

Umbrella-style doložka poslouží jako všeobecný – nejjednodušší – rámec pro etické chování, poskytující široké formulace, pod které spadají různé etické standardy. Tyto doložky obsahují obecné požadavky, jako je dodržování zákonů, respektování lidských práv a zajištění ochrany životního prostředí.¹⁷⁶ Taková ujednání mohou vést k nejistotě týkající se rozsahu požadovaného úsilí pro adekvátní naplnění smluvních povinností a relevantních právních předpisů, které jsou smluvní strany povinny dodržovat. Rovněž nelze vyloučit možnost, že doložka bude sepsána tak neurčitě, že by to mohlo způsobit její zdánlivost ve smyslu § 553 OZ.¹⁷⁷

Prostřednictvím prohlášení, záruk a závazků jsou smluvní strany vázány konkrétněji.¹⁷⁸ V kontextu životního prostředí zahrnuje např. klauzule projektu Chancery Lane, *Teddy's Clause*, záruku, že dodavatel provedl posouzení uhlíkové stopy produktu a že uvedená stopa je „*pravdivá a přesná ke dni uzavření smlouvy*“. Přestože tato ujednání budou zpravidla specifitější, je nezbytné zdůraznit, že klíčovou roli bude hrát formulace, kterou strany do smlouvy pojmu.

Stanovování výkonnostních cílů zahrnuje vytváření konkrétních, měřitelných hledisek, které musí být dosaženy a potenciálně smluvní důsledky jejich nedodržení (včetně např. finančních¹⁷⁹). Cíle mohou být zaměřeny na různé aspekty, jako je snížení emisí, konkrétní zlepšení zdraví a bezpečnosti zaměstnanců nebo procentuální používání recyklovaných materiálů.

Model přístupu na základě *due diligence* nabývá na relevanci s očekávanou směrnicí CS3D. Také doložky ABA MCCs 2.0 se odklonily od svého původního modelu a posunuly se do tohoto režimu. Tento přístup je vícevrstevný, přičemž jeho základem je monitoring náležité péče, a podávání zpráv o něm. Nad rámec monitoringu může zahrnovat ujednání povinností zajistit dodržování standardů lidských práv se svými dodavateli prostřednictvím smluv, zakotvení

¹⁷⁵ Srov. HAY, Emily. *Under my Umbrella: Seeking Shelter Under an ESG Clause*, s. 18-24.

¹⁷⁶ *Ibid*, s. 21.

¹⁷⁷ Problém platnosti takových doložek byl identifikován např. v Německu. Srov. *Sustainability Clauses in Commercial Contracts: The Key to Corporate Responsibility: 2018 Study of CSR Contractual Practices Among Buyers and Suppliers* [online]. Dostupné z: <https://resources.ecovadis.com/whitepapers/sustainability-clauses-commercial-contracts-key-corporate-responsibility>, s. 20.

¹⁷⁸ Na tomto přístupu byly založeny vzorové doložky ABA MCCs 1.0.

¹⁷⁹ Již např. užívané v souvislosti s úvěry. Srov. *Komerční banka poskytla první úvěr vázaný na cíle udržitelnosti* [online]. Dostupné z: <https://www.bankovnictvionline.cz/aktuality/komerzni-banka-poskytla-prvni-uver-vazany-na-cile-udrizitelnosti>.

mechanismu pro podávání stížností za účelem předcházení a nápravy zjištěných negativních dopadů, nebo ujednání o oznamování a investigaci případných porušení aj.¹⁸⁰

Při východisku, že primárním cílem smluvních stran je faktické zabezpečení efektivního dodržování etických standardů, se monitoring jeví jako klíčový nástroj pro dosažení tohoto cíle. Je to logické, vezme-li se v úvahu, že detekce nesouladu s etickými standardy je, jak již bylo dříve nastíněno, komplikovaná. Typicky prvním krokem v tomto procesu bude sebehodnocení, které umožní identifikaci potenciálních problémových oblastí, jež následně mohou být předmětem dalšího zkoumání skrze audity. Existují různé typy auditů, včetně interních a externích, ohlášených a neohlášených, auditů prováděných na místě, koordinovaných v rámci skupiny či prováděných podle rozlišných auditních standardů.¹⁸¹ Každý typ auditu přináší určité výhody i nevýhody, obecně se však potýkají s kritikou z hlediska nespolehlivosti a subjektivity výsledků, stejně jako s praktikami snažícími se zakrýt jejich skutečné výsledky.¹⁸²

Jak již bylo zmíněno, odstoupení od smlouvy se v kontextu etických standardů nejeví jako zvlášť efektivní řešení. Proto se jako vhodný smluvní mechanismus v případě zjištění nesouladu s etickými standardy nabízí zavedení tzv. plánu nápravných opatření. V rámci tohoto plánu se strany dohodnou na krocích, které musí prodávající podniknout k odstranění zjištěných nedostatků. Někdy může kupující dokonce poskytnout dodavateli zdroje pro rozvoj kapacit, jako jsou odborná školení nebo asistence.^{183, 184}

Nejvyšší soud posoudil v rozsudku ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 1644/2005 jako přípustnou klauzuli, která zakotvovala, že zhotovitel byl povinen odstranit vady i v případě, kdy tvrdil, že za příslušnou vadu neodpovídá, a to do prokázání opaku. Takovéto ujednání by mohlo být praktické zejména v kontextu dodavatelských řetězců, kde v případě, že dojde k porušení etických standardů, může být obtížné přesně určit, který subjekt v řetězci je konečně odpovědný za dané porušení. Zakotvení takového mechanismu určité „*podmíněné odpovědnosti*“ by mohlo představovat efektivní nástroj pro řešení nastalé situace a zároveň pobídku pro články řetězce, aby mezi sebou zakotvovaly účinná preventivní pravidla.

¹⁸⁰ HAY, Emily. *Under my Umbrella: Seeking Shelter Under an ESG Clause*, s. 25. Srov. ABA MCCs 2.0, čl. 1.2, 1.4, 2.

¹⁸¹ PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements*, s. 20-21.

¹⁸² Zpráva "Obsessed with Audit Tools, Missing the Goal: Why Social Audits Can't Fix Labor Rights Abuses in Global Supply Chains" [online]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2022/11/15/obsessed-audit-tools-missing-goal/why-social-audits-cant-fix-labor-rights-abuses>.

¹⁸³ Uvedeno jako možná doporučená praxe Směrnici OECD. Srov. *OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct* [online]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>, s. 19.

¹⁸⁴ PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. *Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements*, s. 21.

Vzhledem k řadě výzev spojených se zaváděním etických standardů do smluv se jako nejefektivnější přístup, při zachování konkrétní podnikatelské strategie, jeví kombinace monitorování a zabezpečení dodržování prostřednictvím sebehodnocení a vypracování plánů nápravných opatření s *ultima ratio* variantou ukončení smluvního vztahu. Už v současnosti se takové řešení promítá do praxe v ČR.¹⁸⁵ Je však zásadní podotknout, že úspěšná implementace postupů bude vždy vyžadovat komplexní přístup, aby nedošlo k jejich povrchnímu zavedení, které by mohlo redukovat efekt na pouhý greenwashing.

3.2. Využití existujících iniciativ a nástrojů

Jak bylo zdůrazňováno, specifické a jasně definované povinnosti jsou klíčové pro začlenění etických standardů do smluvních vztahů. Jednou z možností, jak integrovat etické standardy do smluv, je využít existujících iniciativ či nástrojů, kterých je v oblasti etických standardů celá řada. V rámci těchto iniciativ existuje mnoho různých možností, jak integrovat etické standardy do smluv. Může se jednat o obecná pravidla, která lze začlenit do smluv přímo, aplikaci kodexů chování¹⁸⁶, standardizační normy nebo povinnosti týkající se certifikace či udržení požadovaného ESG skóre. Certifikace může zahrnovat nejen certifikaci samotného zboží, ale také dodržování určitých standardů v rámci společnosti, což může být klíčové pro uzavření smlouvy a její trvání. Další možností je zahrnutí auditů, které mohou provádět jak strany samotné smlouvy, tak i externí organizace. Závěrem je nutné dodat, že cílem této kapitoly není poskytnout vyčerpávající přehled všech existujících možností, nýbrž upozornit na hlavní, které s orientací v této problematice mohou pomoci.

Jednou z těch nejvýznamnějších a nejužívanějších iniciativ je UNGC. UNGC žádá společnosti, aby nejprve podnikaly zodpovědně a následně hledaly příležitosti řešit společenské výzvy prostřednictvím inovací a spolupráce v podnikání. Tato iniciativa vyvinula deset principů, v souladu s kterými mají podnikatelé při svých obchodních rozhodnutích postupovat. Principy se týkají oblasti lidských práv, pracovních podmínek, životního prostředí nebo zabraňování korupci. Zůstávají však formulovány velmi abstraktně, a nenabízejí dostatečně konkrétní povinnosti. Praktický průvodce UNGC pro udržitelnost dodavatelského řetězce radí společnostem, aby jasně formulovaly svá očekávání vůči svým dodavatelům v etickém kodexu a následně implementovaly principy tohoto kodexu prostřednictvím začlenění do smluv.¹⁸⁷ Důležitá je také publikační činnost

¹⁸⁵ Viz pozn. pod čarou č. 148 či kapitola 3.3.

¹⁸⁶ Kodexy chování vznikají i na státních úrovních, příkladem je německý *Nachhaltigkeitskodex*. Viz *Deutscher Nachhaltigkeitskodex (DNK)* [online]. Dostupné z: <https://www.deutscher-nachhaltigkeitskodex.de/de/>.

¹⁸⁷ *Supply Chain Sustainability: A Practical Guide for Continuous Improvement, Second Edition* [online]. Dostupné z: https://d306pr3pise04h.cloudfront.net/docs/issues_doc%2Fsupply_chain%2FSupplyChainRep_spread.pdf.

UNGC, šíření informací o etických standardech je jedním z jejich klíčových elementů. To umožňuje smluvním stranám získat jasný obraz o možném zakotvení požadavků a následně dosáhnout shody ve smlouvách.

Směrnice OECD je soubor doporučení, jejichž cílem je podpora odpovědného chování nadnárodních podniků. Definuje principy odpovědného chování v oblastech lidských práv, zaměstnanosti, životního prostředí, boje proti korupci a ochrany spotřebitele. Poskytuje rovněž doporučení, jak principy implementovat do praxe. Také je používána jako referenční bod při posuzování chování nadnárodních podniků.^{188, 189}

Mezinárodní organizace pro normalizaci vydává normy v široké škále oblastí, z nichž některé se přímo dotýkají etických pravidel. Standard ISO 26000 týkající se CSR¹⁹⁰ poskytuje návod pro podnikatele, jak integrovat principy společenské odpovědnosti do svého managementu a provozu. Zabývá se oblastmi jako jsou lidská práva, pracovní standardy, životní prostředí či ochrana spotřebitele. Jelikož nabízí spíše doporučení než konkrétní předpisy, není na rozdíl od některých jiných uznávaných ISO standardů certifikovatelná.¹⁹¹

Existují však další iniciativy, které ze standardu ISO 26000 vychází a certifikaci poskytují. Příkladem je auditovatelná certifikační norma SA8000 Standard, která stanovuje požadavky v oblasti pracovní, jako je dětská a nucená práce, diskriminace či spravedlivé odměňování.¹⁹² V poměrech ČR může být využita technická norma ČSN 01 0391 - *Systém managementu společenské odpovědnosti organizací – Požadavky*. V normě jsou zakomponovány požadavky na systém managementu, požadavky na jednotlivé pilíře CSR a požadavky na zlepšování. Tato norma může být použita pro certifikaci.¹⁹³

V potravinářském průmyslu dominuje certifikace FAIRTRADE®¹⁹⁴, spravovaná nevládní organizací *Fairtrade International*. Vytváří specifické standardy pro jednotlivé produkty, které stanovují pravidla pro stanovení ceny surovin, požadavky na uchovávání dokumentace pro

¹⁸⁸ *Responsible Business Conduct, the new normal for a sustainable future* [online]. Dostupné z: <https://mneguidelines.oecd.org>.

¹⁸⁹ Odkaz na Směrnici OECD činí například Globální etický kodex pro třetí strany skupiny PricewaterhouseCoopers, viz *Globální etický kodex - třetí strany* [online]. Dostupné z: https://www.pwc.com/cz/cs/assets/TP_CoC_CZ_version.pdf, s. 4.

¹⁹⁰ S ohledem na etické standardy je tato norma komplexnějšího charakteru. Standardů ISO, které se zabývají dílčími otázkami je ale celá škála, např. ISO 14000 ve vztahu k životnímu prostředí či ISO 45001 s ohledem na management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

¹⁹¹ *ISO 26000: Social Responsibility* [online]. Dostupné z: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>.

¹⁹² *SA8000® Standard* [online]. Dostupné z: <https://sa-intl.org/programs/sa8000/>.

¹⁹³ *Seminář k nové technické normě ČSN 01 0391 Systém managementu společenské odpovědnosti organizací – Požadavky* [online]. Dostupné z: <http://www.old.unmz.cz/urad/seminar-k-nove-technicke-norme-csn-01-0391-system-managementu-spolecenske-odpovednosti-organizaci-pozadavky>.

¹⁹⁴ Díky jednotné certifikační známce jsou *fairtradové* výrobky snadno identifikovatelné spotřebitelem i v maloobchodních prodejnách.

zajištění transparentnosti apod. Certifikace může být snadno a přímo propojena s požadavkem na jakost zboží (blíže viz kapitola 2.3).¹⁹⁵

V současnosti velmi rozšířené *Global Reporting Initiative Standards*, známé jako Standardy GRI¹⁹⁶, jsou soubor pokynů, které tvoří rámec pro udržitelné reportování. Umožňují organizacím transparentně informovat o dopadu jejich činností na ekonomiku, životní prostředí a společnost. Zprávy o udržitelném rozvoji, založené na soustavě GRI, slouží k porovnání chování podnikatelů v souladu s právními předpisy, standardy chování a dobrovolnými iniciativami, a také k pozorování chování organizací v průběhu času.

3.3. Součást obchodních podmínek

Právní úpravu obchodních podmínek nalezneme v § 1751 až § 1753 OZ.¹⁹⁷ Zákodárce pojem obchodních podmínek nevymezil, nicméně z obsahu právní úpravy se dovozuje, že OZ obchodní podmínky pojímá především jako dokument „*usnadňující uzavírání smlouvy a umožňující řešit problematiku vznikající při obchodu s jednotlivými druhy zboží nebo poskytování určitých druhů služeb.*“¹⁹⁸ Ustanovení § 1751 odst. 1 OZ zakotvuje možnost část obsahu smlouvy určit „*odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy. Odchylná ujednání ve smlouvě mají před zněním obchodních podmínek přednost.*“ Navíc pro uzavírání B2B smluv umožňuje zákon v § 1751 odst. 3 OZ část obsahu smlouvy určit odkazem na obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi. V průběhu uzavírání smlouvy tudíž musí z jedné strany dojít k návrhu určení části obsahu smlouvy odkazem na obchodní podmínky. Bude-li požadavek na určení splněn, neměl by obsah obchodních podmínek být posuzován jinak, než kdyby byl pojat v samotném hlavním textu smlouvy.¹⁹⁹

Může se tak jednat o různé etické kodexy, kodexy chování pro dodavatele či jiné formy jako např. zakomponování mezinárodních standardů. Velmi častou praxí jsou rovněž různé kombinace, jak autorka analyzuje níže.²⁰⁰

¹⁹⁵ Certifikace existuje i v jiných sektorech, příkladem může být ICTI Ethical Toy Program, který stanovuje etické standardy pro výrobu hraček. Viz *ICTI Care program* [online]. Dostupné z: <https://www.ethicaltoyprogram.org/en/our-program/>.

¹⁹⁶ *The global standards for sustainability impacts* [online]. Dostupné z: <https://www.globalreporting.org/standards/>.

¹⁹⁷ Pokud se jedná o závazek, v němž se bude ocitat jedna ze stran v postavení slabším, tak je nutné tematicky upozornit také na úpravu smluv adhezních, jež se nachází v § 1798 až § 1801 OZ. To s ohledem na fakt, že o obsahu obchodních podmínek zakotvující etické standardy zpravidla nebude možné vyjednávat.

¹⁹⁸ LIŠKA, Petr, Karel MAREK, Martin JANKŮ, Karel DŘEVÍNEK, Štefan ELEK a Daniel PATĚK. *Obchodní závazky*, část 2.5.1.

¹⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena a Robert Pelikán. Komentář k § 1751 [Obchodní podmínky], marg. č. 9.

²⁰⁰ Vzhledem k tomu, že autorka čerpá z veřejně přístupných zdrojů – především z informací publikovaných podnikateli na jejich webových stránkách, je nutné si uvědomit, že takovéto zveřejňování slouží rovněž jako

Na internetových stránkách skupiny ČEZ²⁰¹ lze nalézt informaci o začleňování tzv. „Závazku etického chování“ do smluv s dodavateli, který je zde veřejně přístupný. Skupina zároveň upozorňuje, že v případě porušení tohoto Závazku může dojít k ukončení spolupráce. Tento jednostránkový dokument obsahuje ovšem velmi obecné formulace typu „dodržujte platné právní předpisy“, konkrétní vodítka z hlediska aplikace tudíž nenabízí. Zároveň dodržování podléhá následné tzv. *compliance* kontrole pouze s ohledem na „významné“ obchodní nákupy, což jeho praktický význam snižuje. Součástí této kontroly je s ohledem na konkrétní obchodní případ určení skóre rizikovosti či hloubková due dilligence kontrola s využitím externích odborníků. Webové stránky také odkazují na využívání Standardů GRI, které jsou určeny k poskytování údajů o dopadech na dodržování etických standardů, avšak konkrétní způsob jejich využití při kontrole dodavatelů není specifikován. Kromě toho si skupina ČEZ vyhrazuje právo na provádění interního auditu dodržování etických standardů prostřednictvím dotazníků a kontrol na místě.²⁰²

Společnost PPL CZ, s.r.o., jež je součástí skupiny Deutsche Post DHL, pracuje s Kodexem chování pro dodavatele v rámci skupiny DPDHL, který stanovuje minimální standardy chování. Mezi podmínky mj. patří, aby dodavatel podporoval zásady iniciativy UNGC, UNGP či Směrnice OECD. V Kodexu je zmíněno jak využití sebehodnocení, tak možnost interního či externího auditu. Zároveň je vyslovena nutnost, aby došlo k nápravě každého případného porušení, přičemž až neschopnost nápravy má vést k ukončení obchodního vztahu.^{203, 204}

Požadavek na dostatečnou určitost požadavků na dodržování etických standardů se bude vztahovat i na obchodní podmínky. Obchodní podmínky se svou povahou a potenciálem zdají být efektivním mechanismem pro stanovování etických pravidel, která překračují rámec předmětu smlouvy. Je představitelné, aby určily požadavky jakosti zboží, ale v této souvislosti je klíčové podotknout potřebu jejich co nejjasnější – nezpochybnitelné formulace.

nástroj sebezprezentace a je zaměřeno na formování marketingového obrazu daného podnikatele. Požadavky zakotvované v konkrétních smlouvách mohou být odlišné. Zároveň je třeba mít na paměti pravidlo přednosti přímých ujednání formulovaném v § 1751 odst. 1 OZ.

²⁰¹ Skupina ČEZ se umístila na prvním místě v žebříčku Top 10 velkých firem – ESG Rating 2023 zaštiťovaným časopisem Forbes. Srov. ESG Rating 2023: Top 10 velkých firem. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/esg-rating-2023/>.

²⁰² *Dodavatelé a obchodní partneři* [online]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/udrzitelnost-a-etika/cs/governance/dodavatele-a-obchodni-partneri>.

²⁰³ *Kodex chování pro dodavatele v rámci skupiny DPDHL* [online]. Dostupné z: [https://www.ppl.cz/documents/20122/3595555/DPDHL-Group-Supplier-Code-of-Conduct-Czech-2020-5+\(003\).pdf/aebb276b-7f11-8b50-f3f1-7309a142a3a1?t=1647357364382](https://www.ppl.cz/documents/20122/3595555/DPDHL-Group-Supplier-Code-of-Conduct-Czech-2020-5+(003).pdf/aebb276b-7f11-8b50-f3f1-7309a142a3a1?t=1647357364382).

²⁰⁴ Obdobně to má nastaveno ve svém Etickém kodexu pro obchodní partnery skupina Schwarz, do které patří například společnosti Kaufland Česká republika v.o.s. nebo Lidl Česká republika s.r.o. Výslovně je také zmíněno, že obchodní partneři jsou povinni závazky implementovat do svých vlastních smluvních řetězců. Srov. *Etický kodex pro obchodní partnery* [online]. Dostupné z: <https://spolecnost.lidl.cz/odpovednost/dobre-pro-lidi/eticky-kodex>.

3.4. Etické standardy začleněné nepřímo

Požadavky na dodržování etických standardů mohou do smluvního vztahu vstoupit i bez jejich výslovného začlenění. Handlar v této souvislosti hovoří o následcích tzv. mlčky sjednaných.²⁰⁵ Typickým příkladem je určení jakosti,²⁰⁶ jak již bylo autorkou rozebráno v kapitole 2.3.2.

Při identifikaci mlčky dohodnutých důsledků smlouvy je nutné brát v úvahu všechna kritéria, na jejichž základě lze usuzovat na přítomnost těchto důsledků. Zejména by se mohlo jednat o povahu a účel smlouvy, okolnosti uzavření smlouvy, zavedenou praxi stran či hledisko poctivosti, obdobně jako u výkladu právního jednání. Může se také jednat o následky, jež vyplynou z konkludentního jednání stran na základě okolností, za kterých byla smlouva uzavřena.²⁰⁷ Samotný obsah smlouvy může být určen tudíž i předmluvním vyjednáváním.

Dle § 545 OZ vyvolává právní jednání kromě právních následků²⁰⁸, které jsou v něm přímo vyjádřeny, rovněž následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. Požadavek na dodržování etických standardů by se mohl ukotvit ve smlouvě prostřednictvím obchodních zvyklostí či zavedené praxe stran. Za zvláštní pozornost stojí rovněž § 558 odst. 2 OZ, dle kterého mají mezi podnikateli obchodní zvyklosti zásadně přednost před dispozitivními ustanoveními zákona (což se týká naprosté většiny ustanovení o kupní smlouvě), není-li sjednáno jinak.

Zvyklosti lze vymezit jako ustálená pravidla chování, která jsou obecně přijímána a dodržována určitou skupinou osob.²⁰⁹ Aby došlo k ustavení obchodní zvyklosti musí být kumulativně naplněna dvě kritéria. První tvoří dodržování zvyklosti danými osobami, druhým je určitá doba, po kterou je dodržována.²¹⁰ Obchodní zvyklosti ve smyslu § 558 odst. 2 OZ počítají se závazností zvyklostí zachovávaných v obchodních vztazích obecně či v určitém odvětví vždy, nevyloučí-li to smlouva či zákon. Ostatní obchodní zvyklosti se budou vztahovat na vztahy mezi podnikateli pouze v případě, že lze prokázat, že strany tyto obchodní zvyklosti musely znát a byly srozuměny s postupem v jejich souladu.²¹¹

Ve světle mezinárodních kupních smluv literatura předkládá, že některá porušení etických standardů, jako je např. zákaz nucené práce nebo princip „za práci náleží odměna“, mají tak univerzální charakter a prostupují všemi odvětvími obchodu, že by měla být považována

²⁰⁵ HANDLAR, Jiří. Komentář k § 545 [Pojem právního jednání], s. 1730.

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Právními následky se rozumí vznik, změna nebo zánik práv a povinností.

²⁰⁹ BERAN, Vladimír. Komentář k § 545 [Právní jednání], marg. č. 25.

²¹⁰ HANDLAR, Jiří. Komentář k § 558 [Výrazy používané v podnikatelském styku; obchodní zvyklosti].

²¹¹ Ibid.

na základě mezinárodních obchodních zvyklostí za součást smlouvy vždy.²¹² V přenesení do českého právního prostředí autorka k podobnému široce pojatému názoru zaujímá rezervovaný postoj. Situace zpravidla budou vyžadovat individuální posouzení. Je tak možné uvažovat, že v kontextu specifického zboží existuje standard, jehož dodržení je v rámci obchodních vztahů nezbytné. Jako příklad lze uvést praktiku trhání peří z živých hus, která je v rámci EU považována za týrání zvířat. Přestože smlouva explicitně neuvede, že peří nesmí pocházet z živých hus, tento požadavek etického standardu by se mohl implicitně stát součástí smlouvy.²¹³

Za mezinárodní obchodní zvyklost v oblasti etických standardů je považován tzv. *Kimberley proces*.²¹⁴ Kimberley proces je mezinárodní systém certifikace surových diamantů, jehož cílem je zabránit obchodu, které financují konflikty a teroristické aktivity, známé jako „*krvavé diamanty*“. Tento proces definuje pravidla pro aktéry v obchodu s diamanty a zavádí specifický certifikační mechanismus.²¹⁵ Aniž by to tak tedy bylo výslovně specifikováno ve smlouvě, obchodní zvyklost předurčuje kritéria, které musí diamanty splňovat.

Co mají však oba uvedené případy společné je, že se týkají konkrétního výrobku, u kterého jsou na trhu očekávány určité kvality. Nejedná se tedy o aplikaci „*minimálního etického standardu*“ v širokém významu.

V případě zavedené praxe stran půjde naopak o způsob jednání zachovávaný konkrétními partnery ve vzájemných vztazích. Klíčové je, zda smluvní strany dosáhly fáze, kdy lze rozumně očekávat, že konkrétní způsob jednání reflektuje jejich sdílený postoj k dané záležitosti, a že se obě strany cítí vázány tímto společným přístupem.²¹⁶ V případech, kdy by jedna ze smluvních stran poskytovala vyšší úroveň záruk ochrany etických principů, než jaké vyžaduje smlouva, zatímco druhá strana by tyto standardy začala očekávat jako samozřejmost, je nezbytné tuto situaci hodnotit s ohledem na to, zda byly obě strany ochotny být takovýmto způsobem vázány.

²¹² SCHWENZER, Ingeborg. Ethical standards in CISG contracts, s. 125.

²¹³ RAMBERG, Christina. Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct, s. 84.

²¹⁴ SCHWENZER, Ingeborg. Ethical standards in CISG contracts, s. 125.

²¹⁵ Srov. *What is the Kimberley Process?* [online]. Dostupné z: <https://www.kimberleyprocess.com/en/what-kp>. Pozn. aut. Dle zveřejňovaných údajů pochází 99,8 % globální produkce diamantů z oblastí, které nejsou zatíženy konflikty.

²¹⁶ HANDLAR, Jiří. Komentář k § 545 [Pojem právního jednání], s. 1733.

4. Posun od dobrovolnosti k závaznosti s ohledem na mezinárodní kontext

Jak již bylo nastíněno výše, začleňování etických standardů do smluv bylo donedávna nanejvýš doporučováno rozdílnými *soft law* instituty. V posledních letech však čím dál více států začalo přistupovat k úpravě problematiky etických standardů a dochází k postupnému přechodu od dobrovolného začleňování k právem podmiňovanému a vynucovanému. Tyto zákonné úpravy na úrovni členských států EU se od sebe, jak bude demonstrováno níže, výrazně liší, a to navzdory záměru států vycházet ze stávajících mezinárodních instrumentů. Tato skutečnost může v důsledku vést k aplikačním problémům, roztržitosti trhu a konečně i k ohrožení hospodářské soutěže. Výše uvedené je také jedním z akcentovaných důvodů potřeby přijmout harmonizační úpravu na úrovni EU.

Návrh směrnice CS3D přichází s ambiciózním cílem integrovat požadavky etických standardů do smluvních ujednání s obchodními partnery v rámci tzv. řetězce aktivit²¹⁷. Dle Hurychové se jedná ze strany EU o bezprecedentní zásah do smluvní autonomie podnikatelů.²¹⁸ Dne 30. 1. 2024 byla zveřejněna finální verze návrhu směrnice CS3D.²¹⁹ Text je tedy nyní v poslední fázi legislativního procesu a čeká na formální schválení orgány EU.

4.1. Roztržitost právní úpravy dodržování etických standardů v rámci EU

V oblasti právní úpravy etických standardů začíná panovat v rámci EU v posledních letech značná roztržitost. Některé státy, jako například Německo se zákonem *Sorgfaltspflichtengesetz*²²⁰ či Francie se zákonem *Loi relative au devoir de vigilance*²²¹, přijaly obecnou úpravu, zatímco jiné regulují pouze specifické oblasti, např. Nizozemsko se svým zákonem *Wet zorgplicht kinderarbeid*²²². Hlavní rozdíly mezi úpravami v jednotlivých členských státech se týkají (i) osobní působnosti (tedy vymezení okruhu subjektů, na které úprava přímo dopadá, např. v Německu dopadne *Sorgfaltspflichtengesetz* od roku 2024 na každou společnost, která má více než 1000 zaměstnanců), (ii.) hmotněprávních povinností (tedy konkrétní etické

²¹⁷ Pojem zaváděný čl. 3 písm. g) CS3D (anglicky *chain of activities*), nahradil během legislativního procesu původní užívaný pojem hodnotový řetězec. Řetězec aktivit je předně rozlišen podle směru, tj. zda se jedná o partnery směrem k začátku či konci dodavatelského řetězce, přičemž rozsah povinností se bude lišit.

²¹⁸ HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů, s. 258.

²¹⁹ *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 (Text with EEA relevance) 2022/0051(COD): DRAFT [CSDD 4CT Post ITM on 22-23.1.2024 (final)]* [online]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1AkL0Hr2obZMzrTDV5DmGflivKugnGRcn/view?pli=1>. (dále jen „Finální návrh CS3D“)

²²⁰ Německo. 2021. Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten (Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz) vom 16. Juli 2021. Bundesgesetzblatt, Jahrgang 2021, Teil I Nr. 46.

²²¹ Francie. 2017. Loi n° 2017-399 du 27 mars 2017 relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre. Journal Officiel de la République Française.

²²² Nizozemsko. 2019. Wet zorgplicht kinderarbeid. Staatsblad, Nr. 401. Zákon vyžaduje, aby společnosti v Nizozemsku přijaly opatření k prevenci dětské práce v jejich dodavatelských řetězcích.

standardy, ať už se jedná o obecné principy, jako je respektování lidských práv, nebo specifické normy pro určitý obor²²³), (iii.) režimu vymáhání (jaké sankce hrozí za nedodržování, pokud vůbec hrozí, a jakým způsobem je jejich dodržování kontrolováno a vymáháno²²⁴).

Podnikatelé mohou narazit na duplicitní požadavky ze strany různých členských států EU, čímž se zvyšuje administrativní zátěž a náklady na dodržování. Zároveň rozdílné a nekonzistentní požadavky mohou ztěžovat samotné dodržování relevantních pravidel, což může ve výsledku vést k právní nejistotě. V extrémním případě se mohou požadavky stát dokonce vzájemně neslučitelnými, což by podnikatele dostalo do komplikované až neřešitelné situace. Nelze zapomínat ani na fakt, že mohou také existovat podnikatelé, kteří nespadnou do působnosti žádného vnitrostátního právního řádu, který pravidla zavedl, tudíž by mohlo dojít k nerovnosti, kdy na některé se regulace uplatní ve velmi vysoké míře a na některé vůbec. Vzhledem k tomu, že zákony zakotvují také požadavky týkající se dodavatelských řetězců, mohou tak nepřímo dopadnout i na českého podnikatele, který se zahraniční entitou nemá žádný přímý smluvní vztah.

Problémové je to také s ohledem na nadnárodní skupiny, jelikož v každém jednotlivém státě se může rozhodovat o případné odpovědnosti mateřských společností (ve smyslu nezabránění či způsobení nepříznivých dopadů na úrovni společností dceřiných) na základě rozdílných pravidel. Ve Velké Británii například rezonovalo rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojeného království ve věci *Okpabi and others v Royal Dutch Shell*. Toto rozhodnutí umožnilo nigerijským občanům podat žalobu proti britské mateřské společnosti za škody na životním prostředí, které měla způsobit dceřiná společnost v Nigérii, a to na základě povinnosti péče přičítané mateřské společnosti.²²⁵

4.2. Legislativní snahy EU

Evropská unie v souladu se svými legislativními snahami navazujícími na mezinárodní úsilí směrem ke klimaticky neutrální a zelené ekonomice zavádí průběžně řadu legislativních opatření, která samostatně pokrývají environmentální, sociální a *corporate governance* záležitosti.²²⁶ Mezi poslední počiny EU v oblasti etických standardů můžeme zařadit již

²²³ Viz Nizozemský *Wet zorgplicht kinderarbeid*.

²²⁴ V německém zákoně *Sorgfaltspflichtengesetz* je explicitně stanoveno, že porušení povinností stanovených v tomto zákoně nezakládá občanskoprávní odpovědnost, čímž. ale není vyloučena odpovědnost vyplývající z obecných předpisů. Na rozdíl od toho francouzský zákon *Loi relative au devoir de vigilance* obsahuje ustanovení týkající se občanskoprávní odpovědnosti.

²²⁵ *Okpabi and others (Appellants) v Royal Dutch Shell Plc and another (Respondents)*, Supreme Court of the United Kingdom [Nejvyšší soud Velké Británie], Rozhodnutí ze dne 12. února 2021, Case ID: UKSC 2018/0068. Dostupné z: <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2018-0068.html>.

²²⁶ Např. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2017/821 ze dne 17. května 2017, kterým se stanoví povinnosti náležité péče v dodavatelském řetězci pro unijní dovozce cínu, tantalu a wolframu, jejich rud a zlata pocházejících z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí. Nařízení Evropského Parlamentu

zmiňovanou směrnicí CSRD, která ukládá povinnost hlášení všem velkým a kótovaným společnostem. Tato povinnost se týká rizik, dopadů, opatření a politiky v oblasti životního prostředí, sociálních otázek, lidských práv, korupce a podplácení.²²⁷ Pro účastníky finančního trhu a finanční poradce bylo v roce 2019 zavedeno nařízení o zveřejňování informací o udržitelném financování²²⁸, které zavádí povinnost zveřejňovat mj. výkaz o politikách náležité péče ve vztahu k hlavním nepříznivým dopadům svých investičních rozhodnutí na určité faktory udržitelnosti na základě zásady „*dodržuj, nebo vysvětli*“.

Tyto významné požadavky na zveřejňování a hlášení budou brzy doprovázeny konkrétními přímými povinnostmi, které budou vyžadovat od podnikatelů, aby prováděli důkladný průzkum v oblasti dodržování etických standardů a tato zjištění odpovídajícím způsobem ve svých obchodních vztazích smluvně reflektovali. Potřeba přijetí směrnice CS3D je odůvodňována, kromě již výše zmíněného problému roztržitosti národních úprav, tím, že dobrovolně přijímaná opatření nevedou k výraznému zlepšení v jednotlivých odvětvích, a tak jsou v EU i mimo ni pozorovány negativní externality vyplývající z výroby a spotřeby.

Návrh CS3D čelí kritice, jež vyplývá mj. z obav týkajících se potenciálně nepřiměřených finančních nákladů a zakotvovaných povinností.²²⁹ Tento legislativní návrh zároveň zavádí klíčové změny v oblasti kontraktuálních povinností, což lze identifikovat jako jeden z jeho klíčových nástrojů.

4.2.1. Působnost směrnice

Dle čl. 2 Finálního návrhu CS3D se úprava má v základu vztáhnout na velké společnosti se sídlem v EU, které měly v posledním účetním období v průměru více než 500 zaměstnanců a čistý celosvětový obrát vyšší než 150 milionů eur. Extrateritoriální účinek pro společnosti se sídlem mimo EU bude směrnice mít za předpokladu, že společnost dosáhne obrátu vyššího než

a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023, o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010. Návrh Nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 14. září 2022 o zákazu produktů pocházejících z nucené práce na trhu Unie, COM(2022) 453 final, 2022/0269(COD).

²²⁷ Jednou z povinností, které CSRD přináší a která byla promítnuta do českého právního řádu zákonem č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, a který do ZÚčt zavedl některým podnikatelům povinnost zveřejňovat zprávu o udržitelnosti.

²²⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb.

²²⁹ Srov. *Corporate sustainability reporting directive - a BusinessEurope position paper* [online]. Dostupné z: <https://www.businesseurope.eu/publications/corporate-sustainability-reporting-directive-businesseurope-position-paper>. Usnesení Senátu č. 463 ze dne 11. května 2022, k Balíčku k náležité péči podniků a důstojné práci v kontextu udržitelnosti. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/parlements_nationaux/com/2022/0071/CZ_SENATE_CONTI-COM\(2022\)0071_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/parlements_nationaux/com/2022/0071/CZ_SENATE_CONTI-COM(2022)0071_CS.pdf)

150 miliónů eur na území EU.²³⁰ Nižší prahové hodnoty pak mají platit pro podniky provozující činnost ve specifikovaných oblastech, jež jsou považovány za rizikové.

V souladu s důvodovou zprávou se očekávalo, že CS3D bude mít omezený rozsah osobní působnosti s vyloučením malých a středních podniků (tzv. SMEs) z důvodů vysokých finančních a administrativních nákladů, které by mohly být pro menší subjekty neudržitelné. Přesto je zřejmé, že CS3D bude mít na SMEs vliv prostřednictvím jejich obchodních vztahů s dotčenými většími podniky. Návrh rovněž anticipuje, že velké podniky budou SMEs poskytovat podpůrná opatření, aby jim pomohly vybudovat potřebné provozní a finanční kapacity za předpokladu, že by mohla být ohrožena jejich existence.²³¹ Rovněž předpokládá, že náklady spojené s prováděním externího auditu mohou být v rámci řetězců přeneseny právě na velké podniky.²³² Ačkoli některými soft law nástroji je tento přístup doporučován, jak již bylo zmíněno výše, vyžadovat ho po velkých podnicích lze označit jako přinejmenším problematické.

Mimoto je zde prostor pro obavy, že podniky budou spíše preferovat partnery schopné splnit jejich požadavky, což by některé malé a střední podniky mohlo negativně ovlivnit. Alternativně se také může stát běžnou praxí, že menší podnikatelé budou od velkých podniků takovou podporu očekávat, což by je teoreticky – byť legálně – postavilo do role „černých pasažérů“.²³³

Směrnice CS3D se vztahuje na nepříznivé dopady na lidská práva i životní prostředí. Rozsah její věcné působnosti je však omezen přílohou, která se skládá ze dvou částí. V první části této přílohy zaměřené na lidská práva jsou jednak v pododdílu 1 uvedena konkrétní práva, jež mají být dle CS3D chráněna, a v pododdílu 2 jsou uvedeny úmluvy o lidských právech.²³⁴ Druhá část přílohy se věnuje problematice životního prostředí a identifikuje konkrétní porušení mezinárodně uznávaných cílů a zákazů, které jsou obsaženy v úmluvách o životním prostředí.

4.2.2. Smlouva jako nástroj dle CS3D

Finální návrh CS3D předpokládá, že společnosti včlenění do svých smluv s přímými obchodními partnery závazek dodržovat svůj etický kodex, a v případě potřeby plány nápravných

²³⁰ Pozměňovací návrhy Evropského parlamentu osobní působnost podstatně rozšiřovaly snížením základních prahových hodnot. Dá se do jisté míry tvrdit, že se jedná o jednu z tendencí pozorovanou v souvislosti s etickými standardy, tj. rozšířit její aplikační působnost na čím dál tím větší počet podnikatelů.

²³¹ Tato limitace byla pozměňovacím návrhem Evropského parlamentu vypuštěna, Čl. 7 odst. 2 písm. d) Finálního návrhu CS3D se k ní opět vrací, což lze považovat za vhodný krok. Finální návrh CS3D rovněž vymezil, že mezi finanční opatření může patřit např. poskytnutí nízké úrokových půjček či poskytnutí pomoci se zajištěním financování.

²³² Srov. čl. 7 odst. 4(2) Finálního návrhu CS3D.

²³³ Srov. HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů, s. 260.

²³⁴ Některé oblasti tak nemusí být vůbec zahrnuty, např. protikorupční úmluvy.

opatření, včetně začlenění odpovídajících smluvních záruk do smluv s partnery, jejichž aktivity tvoří součást řetězce aktivit.^{235, 236}

Zvláště složitá situace nastane v případě, kdy budou obchodní partneři součástí řetězců aktivit více povinných společností, a to i těch, které působí v různých státech. Možná diverzita etických doložek a kodexů, jakož i otázky jejich vzájemné kompatibility, představují významnou výzvu pro posouzení a implementaci těchto požadavků. Vzorové doložky, jejichž přijetí je předpokládáno v čl. 12 CS3D, mohou představovat nástroj pro usnadnění vyjednávání smluvních podmínek. Avšak i přes potenciální přínos těchto doložek zde zůstávají výzvy zejména v kontextu mezinárodních obchodních vztahů s partnery mimo EU.²³⁷ Samotná existence vzorových doložek totiž ještě neznamená automatické řešení problémů, které mohou vyvstat v souvislosti s rozmanitostí oblastí, na které se mohou vztahovat, úrovní jejich konkrétnosti a specifickými potřebami smluvních partnerů. Dalším aspektem může být, do jaké míry bude evropský regulativní tlak mít vliv na mezinárodní obchodní scénu. Možná neochota mimoevropských partnerů přizpůsobit se povinnostem vyplývajících z CS3D (např. přijmout „evropské“ smluvní doložky) může vést k situaci, kdy podnikatelé budou preferovat obchodní vztahy mimo evropský trh. Tento trend je možné ilustrovat na studii týkající se obchodu se sójou, podle které se pro exportéry sóji z určitých regionů může stát výhodnější spoléhat na trhy mimo EU, aby se vyhnuli složitostem spojeným s dodržováním evropských smluvních a regulačních požadavků.²³⁸

Článek 7 odst. 5 Finálního návrhu CS3D stanoví, že pokud povinná společnost dospěje k závěru, že smluvní záruky nebo preventivní opatření vztahující se k jejím obchodním partnerům v souvislosti s řetězcem aktivit nejsou dostatečné pro předcházení, zmírnění potenciálních nebo pro odstranění již existujících nepříznivých dopadů, je povinna se zdržet uzavření nového či rozšíření stávajícího závazku. Tato povinnost je pojata jako prostředek *ultima ratio*. Jako pozitivní krok lze vyzdvihnout dodatečný požadavek na zavedení „rozšířeného plánu preventivních opatření“²³⁹ pro konkrétní nepříznivý dopad (k možným důsledkům ukončení smlouvy blíže kapitola 2.3.3.3.) Plán má zahrnovat specifický a vhodný časový harmonogram pro přijetí a implementaci všech navrhovaných opatření, během kterého může povinná společnost rovněž využít alternativní obchodní partnery.

²³⁵ Čl. 8 odst. 2 písm. b) Finálního návrhu CS3D.

²³⁶ Oproti pozměňovacímu návrhu předloženému Evropským parlamentem bylo definitivně stanoveno, že zajištění záruk při spolupráci s nepřímými obchodními partnery mají představovat závaznou povinnost.

²³⁷ HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů, s. 260.

²³⁸ BASTOS LIMA, Mairon G. a Almut SCHILLING-VACAFLO. Supply chain divergence challenges a ‘Brussels effect’ from Europe’s human rights and environmental due diligence laws.

²³⁹ Anglicky „*enhanced prevention action plan*“.

Povinnost ukončit obchodní vztah s konkrétním obchodním partnerem, u něhož nepříznivý dopad nastal či jako takový byl identifikován v rámci jeho řetězce aktivit, má nastat pouze tehdy, pokud neexistuje rozumné očekávání, že tyto snahy budou úspěšné, nebo pokud implementace rozšířeného plánu preventivních opatření nezabránila nebo nezmírnila nepříznivý dopad, a to pouze za předpokladu, že potenciální nepříznivý dopad je vážný. Tato situace může opět představovat výkladové problémy. Do čl. 7 odst. 5 Finálního návrhu CS3D byla začleněna formulace představená Evropským parlamentem, která částečně zmírňuje dopady této formulované povinnosti. Jedná se o požadavek, aby předtím, než společnost podnikne kroky mající vliv na trvání obchodního vztahu, vyhodnotila, zda plnění této povinnosti nezpůsobí závažnější negativní dopady než ty, které povinnost sama vyvolala. A v případě ukončení vztahu pak ukládá povinnost řádně odůvodnit toto rozhodnutí a zaslat jej dohledové autoritě.

4.2.1. Sankce

Společnosti, které nebudou splňovat stanovené požadavky, mohou být vystaveny sankcím, mezi které patří pokuty a příkazy k provedení nápravných opatření, přičemž výše pokut může dosahovat až 5 % z celkového ročního obrátu společnosti.

Mimo to však návrh v čl. 22 počítá se zavedením soukromoprávní odpovědnosti. Znění článku prošlo významnými změnami od původního návrhu přes verzi schválenou Evropským parlamentem až po konečný návrh textu. Jak dosažený konsensus předpokládá, má být společnost povinna nahradit vzniklou škodu všem fyzickým nebo právnickým osobám, pokud (a) *úmyslně či z nedbalosti nesplní povinnosti stanovené v člancích 7 nebo 8 [tedy včetně smluvních povinností], a zároveň je právo, zákaz nebo povinnost uvedený v příloze 1 určen k ochraně těchto osob (b) a v důsledku nesplnění došlo k poškození právně chráněných zájmů těchto osob podle vnitrostátního práva.* Tím je jednak zavedena subjektivní odpovědnost, při které se bude posuzovat zavinění, což při předchozích zněních nebylo jasné. Současně se zdá, že byl nakonec zvolen koncept, který se kloní k teorii ochranného účelu, srov. analogicky § 2910 věta druhá OZ, který spočívá v tom, že škůdce nebude odpovídat za všechny následky porušení právní normy, ale pouze za ty, které jsou danou normou chráněny.²⁴⁰ Je zde aplikováno dvojí podmínění, kdy na jedné straně musí být zákaz specificky zaměřen na ochranu osob a na straně druhé musí ochrana těchto zájmů být stanovena v rámci vnitrostátního práva. Současně není jasné, jak by se měla odpovědnost odrazit v situaci, kdy právě nedojde k zakotvení smluvních požadavků.

²⁴⁰ Srov. PAŠEK, Martin. Komentář k § 2910 [Porušení zákona], marg. č. 25.

Finální návrh CS3D připouští, aby došlo k obrácení důkazního břemena a zároveň nechává na vnitrostátních právních úpravách, aby specifikovaly podmínky, za nichž bude možné iniciovat soudní řízení.²⁴¹ Úprava je doplněna zavedením dalších povinností, včetně např. stanovení minimální promlčecí lhůty či požadavku možnosti vydání předběžných opatření.²⁴²

Dále bylo ve Finálním znění CS3D upřesněno, že společnost nelze považovat za odpovědnou, pokud byla škoda způsobena výhradně jejími obchodními partnery v rámci jejich řetězce aktivit. Tento aspekt je možné hodnotit jako vhodný krok vzhledem k obtížím společností posoudit, do jaké míry jejich obchodní partneři plní své povinnosti pouze formálně. Na druhou stranu tento přístup může ve výsledku paralyzovat původní záměr zavedení odpovědnosti, jelikož nelze vyloučit, že společnosti přenesou odpovědnost na třetí strany s tvrzením, že „*se nejedná o jejich problém*“.²⁴³ Příliš striktní požadavky by teoreticky mohly vést k negativním externalitám, jako je volba práva za účelem vyhnutí se regulaci nebo změna domicilu.²⁴⁴ Nicméně značná revize původního konceptu odpovědnosti se jeví jako nepraktický výsledek konsensu, jehož reálný dopad bude záviset na interpretaci členskými státy.

²⁴¹ Recitál 58 Finálního návrhu CS3D.

²⁴² Recitál 58 a čl. 22 odst. 2 Finálního návrhu CS3D.

²⁴³ Což je dále spojené s problémem tzv. show and shadow factories. „*Show factory*“ je výrobce, který navenek dodržuje etické standardy, zatímco ve skutečnosti outsourcuje výrobu do tzv. „*shadow factory*“, která tyto standardy nedodržuje. Srov. CURWELL, Paul. What is Show and Shadow Manufacturing?.

²⁴⁴ HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů, s. 261.

Závěr

V době, kdy se „*etické podnikání*“ stává nejen *módním* souslovím, ale také základním pilířem korporátní identity, zkoumá tato diplomová práce, jakým způsobem se jeho principy mohou promítnout do samotného základu obchodních operací – B2B kupních smluv. Práce přibližuje aplikační problémy, které mohou být zásadní nejen pro zkoumání ze strany akademické sféry, ale také pro každého, kdo se pohybuje v oblasti obchodu, kde toto téma již nyní rezonuje. V souvislosti se zjištěnými poznatky je třeba zdůraznit, že zahrnutí etických standardů do smlouvy se může zdát jako relativně přímočaré. Za účelem reflektování potenciálních nedostatků spojených s tradičními instituty kupní smlouvy však jejich potenciální zahrnutí vyžaduje důkladnou přípravu již v průběhu sepisování smlouvy.

První a základní komplikací, na kterou autorka narazila, byla již terminologie, jež je současně bohatá i fragmentovaná. Tato skutečnost výrazně komplikuje jakékoli zkoumání tématu, neboť práce se zdroji vyžaduje orientaci v širokém spektru pojmů, jejichž definice často není jednoznačně uvedena ani ve zkoumaných materiálech a je třeba pojmy vyvodit ze samotného textu, což komplikuje porozumění. Orientace a vymezení terminologie proto byly hlavním cílem a tématem první kapitoly.

Dále se autorka zabývala otázkou, zda existují v současném právním řádu požadavky na začlenění etických standardů do smluv. Zjištění ukázalo, že v současnosti neexistuje žádný (přímý) požadavek, aby smluvní strany začlenily etické standardy do smluv, nýbrž pouze *soft law* doporučení a motivační nástroje začlenění podmiňující. Autorka tudíž přistoupila k opačnému zkoumání, a to zda pro začleňování etických standardů do B2B kupních smluv zakotvují právní předpisy nějaké překážky či limity. Výchozím závěrem, jež přinesla druhá kapitola, je, že právní úprava začleňování umožňuje, a to prostřednictvím dvou přístupů: skrze vlastnosti předmětu koupě nebo skrze začlenění oddělené od předmětu smlouvy. Autorka posléze analyzovala instituty spojené s kupní smlouvou a identifikovala jejich úskalí a možná řešení.

Zaměření na praktické aspekty začlenění etických standardů do smlouvy odhalilo potřebu komplexního přístupu, který zohlední specifika konkrétního obchodního vztahu. Ve třetí kapitole se autorka věnovala rozboru metod začleňování etických standardů do smluv, přičemž využila také konkrétních ilustrací z praxe. Kapitola současně upozornila na praktické problémy, které mohou vzniknout a ve kterých autorka vidí prostor pro další výzkum. Konkrétně např. v oblasti sporné interpretace, měřitelnosti kritérií a odpovědnosti v rámci dodavatelských řetězců, na které

upozorňují autoři v souvislosti s rozhodčím řízením²⁴⁵ či v souvislosti s tzv. litigací spojenou s ESG, do určité míry umožněnou díky novým národním právním úpravám²⁴⁶.

V neposlední řadě autorka reflektovala právě vývoj na mezinárodní scéně, který směřuje k proměně smluvní regulace z dobrovolného rámce na závazný. Tento posun zdůrazňuje potřebu, aby se podnikatelé na nové požadavky připravili a uměli je efektivně zpracovat. Upozorňováno bylo také na výzvy spojené s roztržitostí právní regulace napříč státy EU. Kapitola zdůrazňuje, že čeští podnikatelé mohou být těmito úpravami dotčeni, a to i v případě, že nemají přímý obchodní styk se zahraničními entitami. Autorka provedenou analýzou dospěla k názoru, že určitá míra harmonizace na úrovni EU je potřebná. Přesto se autorka staví rezervovaně k některým aspektům návrhu směrnice CS3D. Zatímco není možné předvídat, jakou cestou se vydá český zákonodárce, *de lege ferenda* je nutné zdůraznit potřebu, aby budoucí legislativa zohlednila specifika etických standardů a jejich dopad na instituty smluvního práva, a to nejen v kontextu kupní smlouvy.

²⁴⁵ HAY, Emily. Under my Umbrella: Seeking Shelter Under an ESG Clause.

²⁴⁶ *ESG—Climate Change and Related Litigation Take Center Stage in Europe: Whitepaper* [online]. Dostupné z: <https://www.jonesday.com/en/insights/2022/12/esg-climate-change-and-related-litigation-in-europe>.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BAJURA, J., A. BÁNYAIOVÁ, M. BĚLINA, et al. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520): komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. ISSN 2336-517X.

BEJČEK, Josef. Požehnání a hrozby „adhocismu“ v obchodněprávní legislativě. In: KŠENŽIGHOVÁ, Aneta, Martin KUBINEC a Jakub DZIMKO. Nešstandardné legislatívne zásahy štátu v nešstandardných situáciách: pocta profesorovi Milanovi Ďuricovi : recenzovaný zborník vedeckých prác. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2023, s. 44-66. ISBN 978-80-557-2059-3.

CAMILLERI, Mark Anthony. Corporate sustainability, social responsibility and environmental management: an introduction to theory and practice with case studies [online]. Cham, Switzerland: Springer, [2017] [cit. 2024-01-26]. ISBN 978-3-319-46848-8. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-46849-5>

COLLINS, Hugh. Regulating Contracts [online]. Online edn. Oxford University Press, 2002 [cit. 2024-02-18]. ISBN 9780191717857. Dostupné z: <https://academic.oup.com/book/9857?login=true>

LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I.: Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8.

LIŠKA, Petr, Karel MAREK, Martin JANKŮ, Karel DŘEVÍNEK, Štefan ELEK a Daniel PATĚK. Obchodní závazky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Meritum (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-123-0.

PETERKOVÁ-MITKIDIS, Kateřina. Sustainability Clauses in International Business Contracts. Eleven International Publishing, 2015. ISBN 978-9462364813.

PETROV, J., M. VÝTISK a V. BERAN. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7.

SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. Etika v podnikání a hodnoty trhu. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5545-8.

SCHWENZER, Ingeborg H. a Peter SCHLECHTRIEM. Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG). Fourth edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-872326-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Jan DĚDIČ, Josef FIALA, Jan LASÁK, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6.

Tichý, L., Pipková P. J., Balarin, J.: Kupní smlouva v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-521-3.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

A Comprehensive Guide to ESG: Definition and Relevance [online]. In: KAIZEN INSTITUTE. 2021 [cit. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://kaizen.com/insights/esg-definition-relevance/>

ANDRECKA, Marta a Kateřina PETERKOVÁ MITKIDIS. Sustainability requirements in EU public and private procurement – a right or an obligation? Nordic Journal of Commercial Law [online]. 2017, (No 1) [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.5278/ojs.njcl.v0i1.1982>

ASOCIACE SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI. Ceny SDGs [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/ceny-sdgs/>

BASTOS LIMA, Mairon G. a Almut SCHILLING-VACAFLOR. Supply chain divergence challenges a ‘Brussels effect’ from Europe's human rights and environmental due diligence laws. Global Policy [online]. 1758-5899.13326 [cit. 2024-02-20]. ISSN 1758-5880. Dostupné z: [doi:10.1111/1758-5899.13326](https://doi.org/10.1111/1758-5899.13326)

BRIŠ, Petr, Jiří SVOBODA a Hana BRIŠOVA. The Growing Importance of the Practical Application of Corporate Social Responsibility in the Management of Companies in the Czech Republic. Journal of Competitiveness [online]. 2013, 2013-06-30, 5(2), 124-138 [cit. 2023-07-20]. ISSN 1804171X. Dostupné z: [doi:10.7441/joc.2013.02.09](https://doi.org/10.7441/joc.2013.02.09)

BUSINESSEUROPE. Corporate sustainability reporting directive - a BusinessEurope position paper [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.businesseurope.eu/publications/corporate-sustainability-reporting-directive-businesseurope-position-paper>.

CINI, Andrea Cincinnati a Chiara RICCI. CSR as a Driver where ESG Performance will Ultimately Matter. *Symphonya. Emerging Issues in Management* [online]. 2018, (1), 68-75 [cit. 2023-11-17]. ISSN 1593-0319. Dostupné z: doi:10.4468/2018.1.05cini.ricci

COP26. Klimatický pakt z Glasgow [online]. 2021 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/glasgowsky_klimaticky_pakt.

CURWELL, Paul. What is Show and Shadow Manufacturing? In: *ForewarnedBlog* [online]. 2022 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://forewarnedblog.com/2022/10/01/what-is-show-and-shadow-manufacturing/>

DRDÁK, Josef. ESG a zadávání veřejných zakázek. *Obchodněprávní revue* [online]. C. H. Beck, 2023, (4/2023), 270-276 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpw64s7grpxgxzsg4ya&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search#>

EBNER, Daniela a Dr. Rupert J. BAUMGARTNER. CORPORATE RESPONSIBILITY RESEARCH CONFERENCE 2006, 4TH-5TH SEPTEMBER, DUBLIN. The relationship between Sustainable Development and Corporate Social Responsibility [online]. 2006 [cit. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.485.5912&rep=rep1&typ>

ECOVADIS & AFFECTIO MUTANDI. Sustainability Clauses in Commercial Contracts: The Key to Corporate Responsibility: 2018 Study of CSR Contractual Practices Among Buyers and Suppliers [online]. 2018 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://resources.ecovadis.com/whitepapers/sustainability-clauses-commercial-contracts-key-corporate-responsibility>

ESG Rating 2023: Top 10 velkých firem. *Forbes* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/esg-rating-2023/>

FOYSTER, Amy. The Chancery Lane Project is hacking contract law for the climate. In: *WorkforClimate* [online]. [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: <https://www.workforclimate.org/post/the-chancery-lane-project-is-hacking-contract-law-for-the-climate>

GARCIA, Alexandre Sanches, Wesley MENDES-DA-SILVA a Renato J. ORSATO. Sensitive industries produce better ESG performance: Evidence from emerging markets. In: Journal of Cleaner Production [online]. 2017, 150, s. 135-147 [cit. 2023-11-16]. ISSN 09596526. Dostupné z: doi:10.1016/j.jclepro.2017.02.180

GLOBAL REPORTING INITIATIVE. The global standards for sustainability impacts [online]. [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.globalreporting.org/standards/>

HAMÁČKOVÁ, Magdalena. Greenwashing jako moderní fenomén. Obchodněprávní revue [online]. C. H. Beck, 2024, (4/2023), 277 [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpw64s7grpxgxzsg43q&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=text#>

HAY, Emily. Under my Umbrella: Seeking Shelter Under an ESG Clause. Contemporary Asia Arbitration Journal [online]. 2023, 16(2) [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4465837

HUMAN RIGHTS WATCH. Zpráva "Obsessed with Audit Tools, Missing the Goal: Why Social Audits Can't Fix Labor Rights Abuses in Global Supply Chains" [online]. 2022 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2022/11/15/obsessed-audit-tools-missing-goal/why-social-audits-cant-fix-labor-rights-abuses>

HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů. Obchodněprávní revue [online]. C. H. Beck, 2024, (4/2023), 257-263 [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpw64s7grpxgxzsgu3q&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search#>

ICTI ETHICAL TOY PROGRAM. ICTI Care program [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.ethicaltoyprogram.org/en/our-program/>

International Federation of Accountants. Investor Demand for Environmental, Social, and Governance Disclosures [online]. 2012 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/publications/investor-demand-environmental-social-and-governance-disclosures>

JIROUSEK, Filip. Společenská odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 2006, (6/2006), 20-23 [cit. 2024-01-26]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgzpweyk7gzpxgxzsga&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search#>

JONES DAY. ESG—Climate Change and Related Litigation Take Center Stage in Europe: Whitepaper [online]. 2022 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.jonesday.com/en/insights/2022/12/esg-climate-change-and-related-litigation-in-europe>

JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG). Obchodněprávní revue [online]. C. H. Beck, 2024, (4/2023), 238-245 [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpw64s7grpxgxzsgm4a&groupIndex=5&rowIndex=0&refSource=search#>

KOFOLA ČESKOSLOVENSKO. Zpráva o udržitelnost: Nefinanční report 2022 [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://investor.kofola.cz/investor/reporty-a-prezentace/financi-reporty>

KOCHER, Eva. Private Standards between Soft Law and Hard Law: The German Case. International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations [online]. 2002, 2002-09-01, 18(3), 265-280 [cit. 2023-12-03]. ISSN 0952-617X. Dostupné z: doi:10.54648/5100074

Komerční banka poskytla první úvěr vázaný na cíle udržitelnosti [online]. Bankovníctví online, 2023 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bankovnictvionline.cz/aktuality/komercni-banka-poskytla-prvni-uver-vazany-na-cile-udrzitelnosti>

KRASODOMSKA, Joanna, Roger SIMNETT a Donna L. STREET. Extended external reporting assurance: Current practices and challenges [online]. 2021, 32(1), 104-142 [cit. 2024-03-02]. ISSN 0954-1314. Dostupné z: doi:10.1111/jifm.12127

KRECHOVSKÁ, Michaela a Petra Taušl PROCHÁZKOVÁ. Sustainability and its Integration into Corporate Governance Focusing on Corporate Performance Management and Reporting. Procedia Engineering [online]. 2014, 69, 1144-1151 [cit. 2023-11-16]. ISSN 18777058. Dostupné z: doi:10.1016/j.proeng.2014.03.103

LAW, Jonathan a Elizabeth A. MARTIN. A Dictionary of Law [online]. 7 ed. Oxford University Press, 2014 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:10.1093/acref/9780199551248.001.0001

LOUDA, Jiří. Udržitelný rozvoj a jeho aplikace v podmínkách ČR. Business & IT [online]. 2012, 2012(1), 81-96 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: http://bit.fsv.cvut.cz/issues/01-12/full_01-12_06.pdf

MAON, François, Adam LINDGREEN a Valérie SWAEN. Organizational Stages and Cultural Phases: A Critical Review and a Consolidative Model of Corporate Social Responsibility Development. International Journal of Management Reviews [online]. 2010, 12(1), 20-38 [cit. 2024-01-27]. ISSN 1460-8545. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-2370.2009.00278.x

MCBARNET, Doreen. Corporate Social Responsibility Beyond Law, Through Law, for Law. U. of Edinburgh School of Law Working Paper [online]. 2009, (2009/03) [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: doi:dx.doi.org/10.2139/ssrn.1369305

MITKIDIS, Kateřina, Sonja PERKOVIC a Panagiotis MITKIDIS. Tendencies in contractual governance to promote human and labour rights in transnational supply chains [online]. 2019, 2019-08-03, 23(4), 397-419 [cit. 2024-02-19]. ISSN 1024-5294. Dostupné z: doi:10.1177/1024529419844385

NĚMCOVÁ, Veronika. Zmatky kolem ESG ratingu. Proč ho může mít „špinavá“ firma lepší než ta ekologičtější? Econews. Byznys a udržitelnost [online]. 2022 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.ekonews.cz/zmatky-kolem-esg-ratingu-proc-ho-muze-mit-spinava-firma-lepsi-nez-ta-ekologictejsi/>

NULÍČEK, Michal. More than 75% of Czech Companies Engage in Non-financial ESG Activities as Part of Their Business, Survey Reveals. CEE Legal Matters [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.ceelegalmatters.com/by-practice/8356-esg/21251-more-than-75-of-czech-companies-engage-in-non-financial-esg-activities-as-part-of-their-business-survey-reveals>

PETERKOVÁ MITKIDIS, Kateřina. Sustainability Clauses in International Supply Chain Contracts: Regulation, Enforceability and Effects of Ethical Requirements. Nordic Journal of Commercial Law [online]. 2014, (1), 1-30 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.5278/ojs.njcl.v0i1.2888>

PRICEWATERHOUSECOOPERS. Globální etický kodex - třetí strany [online]. 2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z: https://www.pwc.com/cz/cs/assets/TP_CoC_CZ_version.pdf

RADA KVALITY ČESKÉ REPUBLIKY. Výkladové příručky a další materiály [online]. 2021 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.narodniportal.cz/vykladove-priruccky-a-dalsi-materialy/>

RAMBERG, Christina. Emotional Non-Conformity in the International Sale of Goods, Particularly in Relation to CSR-Policies and Codes of Conduct. In: SCHWENZER, Ingeborg a Lisa SPAGNOLO, ed. Boundaries and Intersections: th Annual MAA Schlechtriem CISG Conference : 21 March 2013, Vienna : Conference in Honour of Peter Schlechtriem 1933-2007 [online]. The Hague: Eleven International Publishing, 2015, s. 71-94 [cit. 2023-07-20]. ISBN 978-94-6236-441-7. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/298395806_Emotional_Non-Conformity_in_the_International_Sale_of_Goods_Particularly_in_Relation_to_CSR-Policies_and_Codes_of_Conduct

SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Usnesení Senátu č. 463 ze dne 11. května 2022, k Balíčku k náležitě péči podniků a důstojné práci v kontextu udržitelnosti. [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/parlements_nationaux/com/2022/0071/CZ_SENATE_CONT1-COM\(2022\)0071_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/parlements_nationaux/com/2022/0071/CZ_SENATE_CONT1-COM(2022)0071_CS.pdf)

SCHLECHTRIEM, Peter. Non-Material Damages - Recovery under the CISG? Pace International Law Review [online]. 2007, 2007-04-01, 19(1), 89-100 [cit. 2024-02-16]. ISSN 2331-3536. Dostupné z: [doi:10.58948/2331-3536.1061](https://doi.org/10.58948/2331-3536.1061)

SCHWENZER, Ingeborg a Benjamin LEISINGER. Ethical values and international sales contracts. In: Commercial law challenges in the 21st century : Jan Hellner in memoriam. [online]. Stockholm Centre for Commercial Law, 2007, s. 124-148 [cit. 2023-12-14]. ISBN 91-7678-674-9; 978-91-7678-674-1. Dostupné z: <https://edoc.unibas.ch/14628/>

SCHWENZER, Ingeborg. Ethical standards in CISG contracts. Uniform Law Review [online]. 2017, 2017-03-01, 22(1), 122-131 [cit. 2023-11-30]. ISSN 1124-3694. Dostupné z: [doi:10.1093/ulr/unw061](https://doi.org/10.1093/ulr/unw061)

SKANSKA A.S. Kodex dodavatelů Skanska z 14. února 2023 [online]. 2023 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.skanska.cz/494716/siteassets/kdo-jsme/o-nas/nas-eticky-kodex/kodex-dodavatelu-skanska-z-14.-unora-2023.pdf>

SKUPINA ČEZ. Dodavatelé a obchodní partneři [online]. 2023 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/udrzitelnost-a-etika/cs/governance/dodavatele-a-obchodni-partneri>

SKUPINA DEUTSCHE POST DHL. Kodex chování pro dodavatele v rámci skupiny DPDHL [online]. 2020 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: [https://www.ppl.cz/documents/20122/3595555/DPDHL-Group-Supplier-Code-of-Conduct-Czech-2020-5+\(003\).pdf/aebb276b-7f11-8b50-f3f1-7309a142a3a1?t=1647357364382](https://www.ppl.cz/documents/20122/3595555/DPDHL-Group-Supplier-Code-of-Conduct-Czech-2020-5+(003).pdf/aebb276b-7f11-8b50-f3f1-7309a142a3a1?t=1647357364382)

SKUPINA SCHWARZ. Etický kodex pro obchodní partnery [online]. 2023 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://spolecnost.lidl.cz/odpovednost/dobre-pro-lidi/eticky-kodex>

SOUČEK, Ondřej. ESG už není jen výhoda, ale nutnost, říká Marek Sláčík z PPF Telecom. In: E15 [online]. [cit. 2024-02-04]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/tema/esg-meni-byznys-i-svet/esg-uz-neni-jen-vyhoda-ale-nutnost-rika-marek-slacik-z-ppf-telecom-1393767?openpremium=a9b28a1593f572d70bb276dbaadc48bb>

STEURER, Reinhard, Andre MARTINUZZI a Sharon MARGULA. Public Policies on CSR in Europe: Themes, Instruments, and Regional Differences. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* [online]. 2012, 19(4), 206-227 [cit. 2023-07-20]. ISSN 15353958. Dostupné z: [doi:10.1002/csr.264](https://doi.org/10.1002/csr.264)

ŠILHÁN, Josef. SOFT LAW S HARD CORE ÚČINKY. In: DÁVID, Radovan, David SEHNÁLEK a Jiří VALDHANS. 4. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity, *Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, svazek 378* [online]. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 3170-3181 [cit. 2023-12-03]. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/13_obchod/Silhan_Joska.pdf

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v ČR. Usnesení vlády ČR č. 49 ze dne 25. ledna 2016 [online]. 2016 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54688/62494/648340/priloha002.pdf>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Statut Národního kontaktního místa. Usnesení vlády ČR č. 779 ze dne 16. října 2013 [online]. 2013 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/narodni-kontaktni-misto/dokumenty/default.htm>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Strategický rámec ČR 2030. Unesení vlády ČR č. 292 ze dne 19. dubna 2017 [online]. 2017 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>

VYTOPILOU, Louise. Contractual control in the supply chain: on corporate social responsibility, codes of conduct, contracts and (avoiding) liability. The Hague: Eleven International Publishing, 2015. ISBN 94-6236-591-1.

WARD, Halina. Legal Issues in Corporate Citizenship. Global Ansvär Swedish Partnership for Global Responsibility [online]. London: International Institute for Environment and Development, 2003 [cit. 2023-07-19]. Dostupné z: <https://www.iied.org/sites/default/files/pdfs/migrate/16000IIED.pdf>

What is the Kimberley Process? [online]. 2014 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.kimberleyprocess.com/en/what-kp>

3. Seznam použitých právních předpisů

Francie. 2017. Loi n° 2017-399 du 27 mars 2017 relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre. Journal Officiel de la République Française

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii - Protokoly - Přílohy - Prohlášení připojená k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu podepsanou dne 13. prosince 2007. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2017/821 ze dne 17. května 2017, kterým se stanoví povinnosti náležité péče v dodavatelském řetězci pro unijní dovozce cínu, tantalu a wolframu, jejich rud a zlata pocházejících z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Text s významem pro EHP)

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023, o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004.

Návrh Nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 14. září 2022 o zákazu produktů pocházejících z nucené práce na trhu Unie, COM(2022) 453 final, 2022/0269(COD).

Návrh Směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti o změně směrnice (EU) 2019/1937 COM/2022/71 final

Německo. 2021. Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten (Lieferkettensorgfaltspflichtgesetz) vom 16. Juli 2021. Bundesgesetzblatt, Jahrgang 2021, Teil I Nr. 46.

Nizozemsko. 2019. Wet zorgplicht kinderarbeid. Staatsblad, Nr. 401.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 160/1991 Sb. o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2017 Sb. m. s., o sjednání Pařížské dohody, přijaté v Paříži dne 12. prosince 2015

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 80/2005 Sb. m. s., o sjednání Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 81/2005 Sb. m. s., o sjednání Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě Organizace spojených národů o změně klimatu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. 12. 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami

Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce či zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

4. Seznam použité judikatury

Německo. Bundesgerichtshof (BGH) [Spolkový nejvyšší soud]. Rozhodnutí ze dne 2. března 2005, VIII ZR 67/04, CISG-online č. 999. Dostupné z: <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6923>.

Německo. Oberlandesgericht München [Odvolací soud v Mnichově]. Rozhodnutí ze dne 13. listopadu 2002, 27 U 346/02, CISG-online č. 786. Dostupné z: <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6714>

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2022, sp. zn. 22 Co 200/2022

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, sp. zn. 32 Cdo 4921/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 33 Cdo 4513/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2013, sp. zn. 23 Cdo 370/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1644/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2015, sp. zn. 33 Cdo 1323/2013

Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. října 2015, sp. zn. 32 Cdo 694/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2018, sp. zn. 23 Cdo 1304/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2017, sp. zn. 33 Cdo 274/2017

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. II. ÚS 448/14

Velká Británie. Okpabi and others (Appellants) v Royal Dutch Shell Plc and another (Respondents), Supreme Court of the United Kingdom [Nejvyšší soud Velké Británie], Rozhodnutí ze dne 12. února 2021, Case ID: UKSC 2018/0068. Dostupné z: <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2018-0068.html>

5. Seznam ostatních zdrojů

CISG Advisory Council Opinion No. 5: The buyer's right to avoid the contract in case of non-conforming goods or documents [online]. Německo, 2005 [cit. 2024-02-19]. Rapporteur: Professor Dr. Ingeborg Schwenzer, LL.M. Dostupné z: https://cisgac.com/wp-content/uploads/2023/02/CISG_Advisory_Council_Opinion_No_5.pdf

EVROPSKÁ KOMISE. Commission Staff Working Document, Corporate Social Responsibility, Responsible Business Conduct, and Business & Human Rights: Overview of Progress: SWD(2019) 143 final. [online]. 2019 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34482>

EVROPSKÁ KOMISE. Green Paper Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility: COM(2001) 366 final [online]. Brusel, 2001 [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf).

EVROPSKÁ KOMISE. Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému Hospodářskému a Sociálnímu Výboru a Výboru Regionů Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011-2014: KOM/2011/0681 v konečném znění. [online]. Brusel, 2012 [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0681>

EVROPSKÁ KOMISE. Sdělení Komise. Pokyny pro vykazování nefinančních informací (metodika vykazování nefinančních informací): 2017/C 215/01 [online]. Brusel, 2017 [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017XC0705(01))

EVROPSKÁ UNIE. Environmental, Social and Governance (ESG) rating activities: Commission proposal for a Regulation on their transparency and integrity: An Economy that Works for People [online]. 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-esg-rating>

EVROPSKÁ UNIE. Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 (Text with EEA relevance) 2022/0051(COD): DRAFT [CSDD 4CT Post ITM on 22-23.1.2024 (final)] [online]. 2024 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1AkL0Hr2obZMZrTDV5DmGflivKugnGRcn/view?pli=1>

EVROPSKÁ UNIE. Sociální odpovědnost podniků v EU [online]. 2015 [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/corporate-social-responsibility-in-the-eu.html>

EVROPSKÁ UNIE. Vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky: Corporate sustainability and responsibility [online]. 2020 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-sustainability-and-responsibility_cs

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO NORMALIZACI. ISO 26000: Social Responsibility [online]. 2010 [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ. OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct [online]. Paříž: OECD Publishing, 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>

ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ. Responsible Business Conduct, the new normal for a sustainable future [online]. [cit. 2024-02-04]. Dostupné z: <https://mneguidelines.oecd.org>

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Integrate the Principles for Responsible Investment [online]. [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://unglobalcompact.org/take-action/action/responsible-investment>

SOCIAL ACCOUNTABILITY INTERNATIONAL. SA8000® Standard [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://sa-intl.org/programs/sa8000/>

SVĚTOVÁ KOMISE OSN PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ. Report: Our Common Future: Příloha k dokumentu A/42/427 - Development and International Cooperation: Environment [online]. Ženeva, 1997 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

SVĚTOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. Zpráva Světového ekonomického fóra o globálních rizicích 2023: INSIGHT REPORT [online]. 18. edition. [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf

THE AMERICAN BAR ASSOCIATION. Contractual Clauses Project: Working with stakeholders to ensure human rights due diligence in business contracting [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/human_rights/business-human-rights-initiative/contractual-clauses-project/

THE GERMAN COUNCIL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT. Deutscher Nachhaltigkeitskodex (DNK) [online]. [cit. 2024-02-04]. Dostupné z: <https://www.deutscher-nachhaltigkeitskodex.de/de/>

THE GLOBAL COMPACT. Who Cares Wins: Connecting Financial Markets to a Changing World: Recommendations by the financial industry to better integrate environmental, social and governance issues in analysis, asset management and securities brokerage [online]. 2004 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: https://www.unepfi.org/fileadmin/events/2004/stocks/who_cares_wins_global_compact_2004.pdf

THE CHANCERY LANE PROJECT. Climate clauses [online]. 2019 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://chancerylaneproject.org/climate-clauses/>

The MCCs. In: CENTER FOR CORPORATE LAW AND GOVERNANCE RUTGERS LAW SCHOOL. Responsible contracting project [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.responsiblecontracting.org/mccs2-0>

THE UNITED NATIONS GLOBAL COMPACT. Supply Chain Sustainability: A Practical Guide for Continuous Improvement, Second Edition [online]. 2015 [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: https://d306pr3pise04h.cloudfront.net/docs/issues_doc%2Fsupply_chain%2FSupplyChainRep_spread.pdf

ÚŘAD PRO TECHNICKOU NORMALIZACI, METROLOGII A STÁTNÍ ZKUŠEBNICTVÍ. Seminář k nové technické normě ČSN 01 0391 Systém managementu společenské odpovědnosti organizací – Požadavky [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <http://www.old.unmz.cz/urad/seminar-k-nove-technicke-norme-csn-01-0391-system-managementu-spolecenske-odpovednosti-organizaci-pozadavky>

ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO LIDSKÁ PRÁVA. Frequently Asked Questions About the Guiding Principles on Business and Human Rights [online]. 2011 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FAQ_PrinciplesBusinessHR.pdf

ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO LIDSKÁ PRÁVA. The Corporate Responsibility to Respect Human Rights: An Interpretive Guide [online]. 2012 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR.PUB.12.2_En.pdf

REGISTR SMLUV. Objednávka č. 29/16 ze dne 14. listopadu 2016 Magistrátu města Brna za společností KAP CZ, s.r.o. [online]. 2016 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://smlouvy.gov.cz/smlouva/soubor/1048661/29_KAP_FT_PK.pdf

REGISTR SMLUV. Rámcová dohoda ze dne 11. 4. 2019 uzavřené mezi Ministerstvem životního prostředí ČR a společností BESS M & M s.r.o [online]. 2019 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/8866807?backlink=q0c7b>

REGISTR SMLUV. Smlouva o spolupráci při dodávkách výrobků ze dne 24. 5. 2017 uzavřené mezi společností Sandoz s.r.o. a Sdruženým zdravotnickým zařízením Krnov, příspěvková organizace [online]. 2017 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://smlouvy.gov.cz/smlouva/soubor/3345578/R%C3%A1mcov%C3%A1%20smlouva_Nem%20Krnov_06_2017_zve%C5%99ejn%C4%9Bn%C3%AD_Z.pdf

Požadavky na dodržování etických standardů v kontextu B2B kupní smlouvy

Abstrakt

S rostoucími požadavky na nefinanční reportování, kdy se dodržování etických standardů dostává do popředí zájmů podnikatelů, nabízí právní řád efektivní mechanismus pro zajištění jejich dodržování – smlouvu.

V první řadě se tato práce zabývá terminologií související s etickými standardy, která je bohatá a roztržitá. Tato rozmanitost terminologie vede k nedorozuměním a komplikuje zkoumání možností začlenění etických standardů do smluvních vztahů. V rámci práce je kladen důraz na identifikaci, definování a sjednocení klíčových termínů, což je nezbytné pro jasné porozumění tématu a usnadnění dialogu mezi odborníky napříč disciplínami.

Hlavním zaměřením práce jsou možnosti začlenění etických standardů do B2B kupních smluv v rámci právního rámce ČR. Práce si klade za cíl prozkoumat, zda a jak je možné začlenit etické standardy do smluvního vztahu, přičemž identifikuje a zkoumá dvě primární metody: prostřednictvím vlastnosti předmětu koupě a začlenění oddělené od předmětu smlouvy. Práce se zaměřuje na analýzu aplikačních problémů spojených s těmito přístupy v kontextu tradičních institutů kupní smlouvy. Významná část práce je proto věnována identifikaci a řešení potenciálních komplikací, které mohou při aplikaci institutů v souvislosti s etickými standardy nastat.

Dále se práce věnuje rozboru různých způsobů, jakými lze etické standardy začlenit do smluvních ujednání, a zdůrazňuje význam komplexního přístupu, který bude brát v úvahu specifika jednotlivých obchodních vztahů a předvídatelné komplikace. Specifika obchodních vztahů a potenciální právní konflikty jsou zkoumány s cílem poskytnout ucelený přehled o tom, jakým způsobem mohou být etické standardy účinně začleněny do smluvních ujednání.

V neposlední řadě práce reflektuje mezinárodní trend přeměny z dobrovolného rámce na závazný, což podtrhuje potřebu adaptace podnikatelů na nové požadavky. Integrace etických standardů do smluvních ujednání otevírá novou kapitolu v právní praxi, která vyžaduje důkladné promyšlení jak samotných standardů, tak i mechanismů jejich efektivního vymáhání a monitorování. Práce tak nabízí příspěvek k diskusi o budoucím směřování etického podnikání a jeho praktickým implikacím.

Klíčová slova: etické standardy, kupní smlouva, etické doložky, ESG, udržitelnost, CSR, jakost zboží, povinnosti a práva nespojené s předmětem smlouvy, due dilligence

Requirements for compliance with ethical standards in the context of B2B contracts of sale

Abstract

With increasing requirements for non-financial reporting, as adherence to ethical standards becomes a focal point of interest for entrepreneurs, the legal framework offers an effective mechanism for ensuring compliance - a contract.

First, the thesis explores the terminology associated with ethical standards, which is both extensive and fragmented. The diverse terminology can contribute to misunderstandings and complicates the exploration of how ethical standards can be incorporated into contractual relationships. The emphasis within the thesis is placed on identifying, defining and unifying key terms, which is essential in order to ensure clear comprehension of the topic and facilitating dialogue between experts across disciplines.

The thesis focuses on the possibilities of integrating ethical standards into B2B purchase contracts within the legal framework of the Czech Republic. The thesis aims to explore whether and how ethical standards can be incorporated into the contractual relationship, identifying and examining two primary methods: through the characteristics of the purchase item and incorporation separate from the contract matter. The thesis examines the application challenges associated with these approaches in the context of traditional sales contract institutes. A significant part of the thesis is therefore directed towards identifying and addressing potential complications that may arise during the application of the institutes in the context of ethical standards.

Furthermore, the thesis examines various ways in which ethical standards can be integrated into contractual arrangements and emphasizes the importance of a comprehensive approach that takes into account the specifics of individual business relationships and foreseeable complications. The specifics of business relationships and potential legal conflicts are examined to provide a comprehensive overview of how ethical standards can be effectively incorporated into contractual arrangements.

Finally, the thesis reflects on the international trend of shifting from a voluntary framework to a binding one, underscoring the need for entrepreneur to adapt to new requirements. The integration of ethical standards into contractual arrangements marks a new chapter in legal practice, which requires careful consideration of both the standards themselves and the mechanisms for their effective enforcement and monitoring. The paper thus offers a contribution to the debate on the future direction of ethical business and its practical implications.

Key words: ethical standards, contract of sale, ethical clauses, quality of goods, obligations and rights not related to the subject of the contract, due diligence